

PEACH

MŰHELYTANULMÁNYOK / WORKING PAPERS

No. 29. | 2022

PAPP BENDEGÚZ

„EGY ASEAN, EGY VÁLASZ” – NORMAVIZSGÁLAT A DÉLKELET-ÁZSIAI KATASZTRÓFAVÉDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN

BUDAPEST, 2022

ÖSSZEFOGLALÓ**„Egy ASEAN, egy válasz” – normavizsgálat a délkelet-ázsiai katasztrófavédelmi együttműködésben**

A katasztrófaelmélet antropológiai iskolájának értelmezése szerint egy adott társadalom kulturális környezete nagyban meghatározza annak katasztrófákról alkotott képét, azok megítélését és kezelését is. A kultúra lenyomataként bizonyos társadalmi normák is markánsan megjelennek az adott ország vagy régió katasztrófavédelmi rendszerében. Jelen tanulmány egy ilyen normavizsgálatot végez a délkelet-ázsiai régióban: társadalmi normák meglétét kutatja a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének (ASEAN) katasztrófavédelmi együttműködési rendszerében. Az alkalmazott módszertan saját szempontrendszert használ, amely megkülönböztet politikai tömörülési, jogi, politikai, gyakorlati és nemzetállami szinteket. Összegzésképpen kijelenthető, hogy a vizsgált normák közül három markánsan megjelenik a katasztrófavédelmi együttműködésben: a szuverenitás tiszteletben tartása, az egymás ügyeibe való be nem avatkozás és a közösségi együttműködés elve. Továbbá ezek a normák visszaköszönnek a regionális veszélyhelyzet-kezelés eszméjében, az „Egy ASEAN, Egy Válasz” mottóban is.

ABSTRACT**„One ASEAN, One Response” – Norm Analysis in Southeast Asian Disaster Management Cooperation**

According to the interpretation of the anthropological school of disaster theory, the cultural environment of a given society determines its perception of disasters, as well as their assessment and management. As an imprint of culture, certain social norms also appear prominently in the disaster management system of a given country or region. The present study conducts such norm research in the Southeast Asian region: it examines the existence of social norms in the disaster management cooperation of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). The applied methodology uses its own set of criteria, which distinguishes between the levels of political concentration, legal, political, practical and nation-state. In conclusion, three of the examined norms are prominent in disaster management cooperation: respect for sovereignty, non-interference in each other's affairs, and the principle of community cooperation. Furthermore, these norms are echoed in the motto “One ASEAN, One Response” – the catchword for regional disaster management.

PAPP BENDEGÚZ

„EGY ASEAN, EGY VÁLASZ” – NORMAVIZSGÁLAT A DÉLKELET-ÁZSIAI KATASZTRÓFAVÉDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉSSEN

I. BEVEZETŐ

A 2008-as Nargis-ciklon Mianmar történelmének legsúlyosabb természeti katasztrófája volt: 100 ezernél is több halálos áldozattal és több mint 4 milliárd USD gazdasági kárral felfoghatatlan pusztítást végzett az országban. Mianmar belpolitikai problémái miatt eleinte teljes mértékben elzárkózott a globális segítségnyújtástól, azonban az ASEAN¹ diplomáciai lépései fokozatosan megtörték a jeget, és végül egy sikeres regionális együttműködés valósulhatott meg a térségben. Surin Pitsuwan, akkori főtitkár szavaival élve „az ASEAN önbizalomra tett szert, a szövetséget megkeresztelte a ciklon.”² Az esetből jól látható, hogy a délkelet-ázsiai kapcsolatrendszer tárgyalássorozatokon és folyamatos kommunikáción keresztül, a problémák közös megoldását szem előtt tartva fokozatosan meg tudta törni a Mianmar körül kialakult hűvös nemzetközi hangulatot.

A történelmi, politikai háttér, a kulturális örökség nagyban befolyásolják a természeti csapások megértését, érzékelését és a velük való megküzdést. A társadalom alkotta normák hangsúlyos szerepet játszanak a katasztrófavédelemben: ezzel a jelenséggel foglalkozik a katasztrófatudomány antropológiai iskolája, mely az egyes katasztrófaeseményeket kulturális kontextusban értelmezi. Az antropológiai megközelítés messzemenően holisztikus, azaz a katasztrófákat egy egységként kezeli a természeti és társadalmi rendszerrel együtt, annak elválaszthatatlan részeként.³ A kulturális közeg⁴ a katasztrófavédelmi tevékenység számos pontját nagyban befolyásolja,

¹ Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (Association of Southeast Asian Nations).

² JORDE 2009: 7.

³ OLIVER-SMITH – HOFFMAN 1999: 4.

⁴ PAPP 2020.

például az érintettek áldozatként való kezelését,⁵ a lakosság sérülékenységét⁶ vagy a közigazgatáshoz való viszonyt veszélyhelyzetek során.⁷

Jelen kutatás a délkelet-ázsiai regionális katasztrófavédelmi együttműködését vizsgálja katasztrófaantropológiai megközelítésből. A délkelet-ázsiai regionális politikai és gazdasági (közvetlenül nem katasztrófavédelmi) szervezetekben felismerhetőek speciális, csak a térségre jellemző elemek és normák.⁸ Sőt, Rum⁹ kimutatta a délkelet-ázsiai országos szintű katasztrófavédelmi szervezetekben sajátos globális és helyi normák együttes érvényesülését. A katasztrófavédelmi kooperáció rendszeréről azonban még nem készült önálló kutatás, így jelen tanulmány elsőként vállalkozik ennek a kérdésnek a megválaszolására Délkelet-Ázsia példáján keresztül.

Magyar nyelven kevés publikáció született az ASEAN-ról általában, és ezek többsége annak politikai intézményrendszerével¹⁰ vagy a regionalizmus sajátosságaival¹¹ foglalkozik. Így jelen írás magyar nyelven egyedülállónak mondható abban a tekintetben, hogy délkelet-ázsiai katasztrófavédelmi témában nem született ennyire részletes és kiterjedt magyar nyelvű elemzés. Sőt, további kiindulópontot jelenthet egyéb regionális biztonsági, környezeti vagy politikai elemzéshez is az alkalmazott elemzési szintek révén.

II. A VIZSGÁLAT MÓDSZEREI

II.1. ELEMZÉSI SZEMPONTRENDSZER

Regionális katasztrófavédelmi rendszerek elemzéséhez nem készült standardizált, egységes elemzési szempontrendszer. Az idáig publikált kutatások nem egységes szervezető szerint készültek, mivel minden esetben a vizsgált szervezethez alakították a metodikát is. Az állami szintű veszélyhelyzet-kezelés vizsgálatára csupán néhány

⁵ CHHOTRAY 2014.

⁶ DHUNGEL – OJHA 2012.

⁷ SCHNEIDER 1992.

⁸ NARINE 1998, KOUDELA 2019.

⁹ RUM 2016.

¹⁰ BARTÓK – SZÁLKAI 2019, HÁDA 2016.

¹¹ RÓNAHÁTI 2011, SZAKÁLI 2018, KOUDELA 2017.

módszertani keret készült,¹² a nemzetközi szervezetrendszerek elemzéséhez viszont egy teljesen más keretre van szükség, amely jelenleg nem áll rendelkezésünkre. Egyedül Coppola¹³ írt a témáról egy elméleti bevezető munkát, azonban elemzési módszertant ő sem készített a nemzetközi kutatáshoz. A jelen kutatásban alkalmazott szempontrendszert korábbi munkáimra alapozva¹⁴ alakítottam ki, a változókat az alábbiakban határoztam meg: általános politikai tömörülés, regionális katasztrófavédelem jogi, politikai és gyakorlati szintje, illetve az egyes tagállamok állami hatáskörű szervei.

A *politikai tömörülés* pont alatt a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségét jellemzem röviden. Ez a feltárás a teljesség igénye nélkül, nagyvonalakban kívánja felrajzolni a politikai szövetséget. Külön szakaszként a térség sajátos konfliktuskezelési mechanizmusát részletezem, az úgynevezett ASEAN-utat. Ennek az ismerete elengedhetetlen, ha szót ejtünk a tömörülésről, a szervezetrendszerhez szorosan hozzátartozik, mint jellegzetes döntéshozatali protokoll.

A *jogi* szint alatt a regionális szervekre vonatkozó jogszabályokat, nemzetközi egyezményeket, határozatokat és stratégiákat elemzem. Meg kell említeni, hogy a régiónál nagyobb (pl.: kontinentális, globális) és kisebb (pl.: két ország közötti) hatáskörű szabályozások is léteznek, ezeket is érintem a vizsgálatban. Lényegében a szint magában foglal minden írásos dokumentumot, amely az adott térség katasztrófavédelmi tevékenységét valamilyen módon szabályozza. Fontos megemlíteni, hogy a nemzetközi katasztrófavédelmi jogban különleges jelentőséggel bírnak az ún. „soft law” dokumentumok, vagyis olyan írások, amelyek jogi értelemben nem bírnak kötelező jelleggel – ilyen például egy katasztrófavédelmi együttműködési stratégia. Az ilyen okmányok fontosabb szerepet játszanak a veszélyhelyzet-kezelési kooperációkban, mint a nemzetközi jog bármilyen más területén.¹⁵

A következő elemzési szint a *politikai döntéshozatal*. Ez alatt azon intézmények, személyi tisztségek, kormányzatok vagy egyéb tömörülések értendők, amelyek politikai

¹² BRITTON 2007, PAPP 2017.

¹³ COPPOLA 2015.

¹⁴ PAPP 2017, PAPP 2018.

¹⁵ JOHNS 2012: 185.

befolyásuknál fogva hatással vannak a veszélyhelyzet-kezelésre. Azon kívül, hogy a katasztrófavédelem egyik legfontosabb pillére a politikai döntéshozatal,¹⁶ a katasztrófavédelmi együttműködések vizsgálatánál még fontosabb funkciót tölt be, ezért ez a szint jelen kutatásban is kiemelt jelentőséggel bír.

A *gyakorlati* szint a katasztrófavédelem központi magja. Ide sorolandó az összes, tényleges katasztrófavédelmi tevékenységet végző, a megelőző, elhárító, kárfelszámoló és tervező folyamatokban részt vevő szervezet, létesítmény és egység. E szinten tárgyalandók az elhárítási feladatot végző egységek, polgári védelmi szervezetek, meteorológiai szolgálatok, iparbiztonsági szervezetek, katonai és félkatonai szervezetek, mentési feladatot ellátó egységek, önkéntes alakulatok, sőt, a tájékoztatást, adatelemzést, logisztikát és egyéb támogatótevékenységet ellátó szervek is. Az olyan kutatószervezet és monitoring- vagy irányítótevékenységet végző központ, amely a megelőző, irányító és ellenőrző folyamatokban vesz részt, illetve minden, regionális hatáskörű katasztrófavédelmi tanács is a gyakorlati szinthez tartozik.

A szervezeti összehasonlítás utolsó pontja a *nemzetállami* szint. Az ASEAN összes tagállamának katasztrófavédelmi rendszerének ismertetése meghaladja egy műhelytanulmány korlátait, illetve ilyen részletes leírás nem is szükségeltetik a regionális együttműködés megértéséhez. Mindazonáltal elengedhetetlen, hogy a tagállami szintű központi szerveket – amennyiben van ilyen – megismerjük. A katasztrófavédelmi feladatkört ellátó minisztérium, illetve az alá tartozó polgári védelmi, veszélyhelyzet-kezelési vagy egyéb védelmi igazgatást végző szervezet felelős a regionális katasztrófavédelmi kapcsolattartásért, illetve az esetleges szomszédos országban történt beavatkozásnál is ez a központi szerv küldi a beavatkozókat.

¹⁶ POLJANSEK et al. 2017.

II.2. A VIZSGÁLANDÓ NORMÁK

A fenti változók tehát az elemzés szintjeit definiálják. Az ASEAN a kezdetektől fogva egy normaorientált szervezet volt,¹⁷ már létrejöttének ténye is az akkori nemzetközi normáknak köszönhető. Éppen ezért számos kutató¹⁸ a normákon keresztül vizsgálta a délkelet-ázsiai tömörülést a nemzetközi politikaelmélet konstruktivista megközelítésén keresztül. Ezek az irányadó tényezők – bár az idők folyamán gyengültek vagy fontosságuk megváltozott – a mai napig fontos szerepet töltenek be a szervezeti kultúrában.

Mindazonáltal nehéz – sőt, talán lehetetlen – feladat lenne olyan normarendszert találni, mely a térségre, az ASEAN összes tagállamára örök érvénnyel bír. Azonban a tömörülés egyik meghatározó alapító okirata, az 1976-os Délkelet-ázsiai Barátsági és Együttműködési Szerződés¹⁹ a korábbiakhoz képest a biztonsági közösség szintjére emelte az ASEAN-t.²⁰ És így a dokumentumban meghatározott alapelvek mindenképpen reprezentatívak a regionális közösség tekintetében. Az okiratban lefektetett alapelvek a következők:

- (1) a nemzetek függetlenségének, szuverenitásának, egyenlőségének, területi integritásának és nemzeti identitásának kölcsönös tiszteletben tartása;
- (2) minden államnak joga van ahhoz, hogy nemzeti létezése külső beavatkozástól, felforgatástól vagy kényszerítéstől mentes legyen;
- (3) egymás ügyeibe való be nem avatkozás;
- (4) különbségek vagy viták békés úton történő rendezése;
- (5) fenyegetésről és erőszakról való lemondás;
- (6) egymás közötti hatékony együttműködés.²¹

Ezek az alapelvek a délkelet-ázsiai térség legfőbb normái, és bár változófélben vannak, a mai napig erőteljesen meghatározzák annak működését.²² Ugyanakkor meg kell említeni, hogy az alapelvek normaként nem egyedülállóak, az ASEAN alapító okirat és az említett

¹⁷ JONES 2009: 3.

¹⁸ ACHARYA 2003, HAACKE 2014.

¹⁹ ASEAN 1976a.

²⁰ ACHARYA 2003.

²¹ ASEAN 1976a.

²² YUKAWA 2018.

szerződés is a második világháború utáni nemzetközi és posztkolonialista értékeket tükrözi.²³ A többségi narratíva szerint az ASEAN normáit nem azok tartalma különbözteti meg, hanem a megvalósítás: a jelenség környezete, ahol a regionális együttműködés a térségen belül történik.

A normák meglétére számos példa megfigyelhető a térség diplomáciájában és gazdaságában betöltött szerepe révén. Villanueva és Manalo kutatásukban²⁴ rámutattak, hogy a térségre jellemző normák nem elsődlegesen a kormánypolitikai döntésekben vagy deklarált alapelvekben nyilvánulnak meg, inkább egyfajta kulturális örökségként értelmezhetők. A konszenzuskeresés például létfontosságú szerepet játszik a térség nemzetközi kapcsolataiban, amely a nemzetek nemzetállami érdeke és az ASEAN-közösség közötti egyensúlyozásban is tetten érhető. Ebből a szempontból az ASEAN-normákat csak a térség sajátos történelmi tapasztalatain keresztül lehet értelmezni és értékelni.

A szupranacionális szervezetekben megnyilvánuló összetartásra mutat rá Jang és Chen kutatása,²⁵ amelyben kimutatták, hogy az ENSZ Közgyűlés szavazásain bizonyos témaköröket tekintve (fegyverkezési kérdések, atomfegyver és atomenergia, gyarmatosítás, emberi jogok, gazdasági fejlődés, arab-izraeli konfliktus) a délkelet-ázsiai államok között összetartási mintázat figyelhető meg. A fent bemutatott – és az ASEAN-okiratban is lefektetett – normák befolyásolják a térség politikai és gazdasági életét is. Az okiratban lefektetett biztonsági normák katasztrófavédelmi kontextusban vizsgálva sajátos értelmezést kapnak. (1) A szuverenitás tiszteletben tartása a beavatkozó erők határátlépésének szabályozásánál kaphat szerepet. (3) Az egymás belügyeibe való be nem avatkozás a katasztrófa által érintett állam döntéseinek tiszteletben tartását és a katasztrófavédelmi tevékenységek irányítását érinti, ennek értelmében a regionális erőket is az érintett állam menedzselheti. (6) Az utolsó norma, vagyis az együttműködés elsődlegessége alatt a tagállamok kooperációja, az egy egységben való válaszadás érthető.

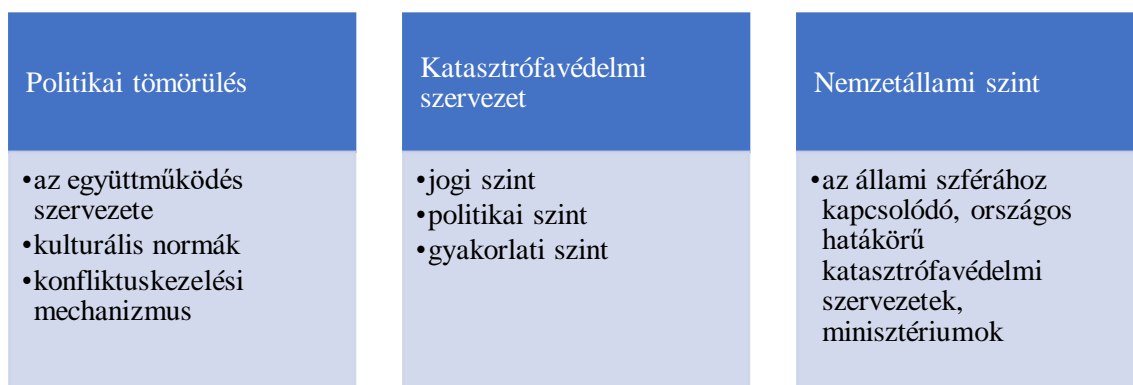
²³ JONES – JENNE 2016. 214.

²⁴ VILLANUEVA – MANALO 2017.

²⁵ JANG – CHEN 2019.

Azonban bizonyos normák nem értelmezhetők katasztrófavédelmi együttműködések esetén. A (2) külső aktorok kizárása feltételezhetően nem található meg a katasztrófavédelmi rendszerben, mivel az jelen esetben a külső segítség határozott elutasítását jelentené. Ezen kívül a hagyományos, katonai biztonsághoz kapcsolódó elemek – (4) békés úton rendezés, (5) erőszak hiánya – valószínűleg szintén nem található meg, mivel azok kifejezetten a fegyveres konfliktusok megelőzését célozták meg, jelen esetben értelmezhetetlenek lennének.

Az alábbi ábra a tanulmány során használt módszertani szempontrendszert szemlélteti. A vizsgálatnál a barátsági szerződésben lefektetett normákat elemzem az alábbi változók szerint: politikai tömörülés, katasztrófavédelmi szervezet (jogi, politikai, gyakorlati szint) és a nemzetállami szint (1. ábra).

1. ábra. A kutatásban alkalmazott elemzési szempontrendszer. Készítette a szerző korábbi publikációira²⁶ alapozva.

III. EREDMÉNYEK

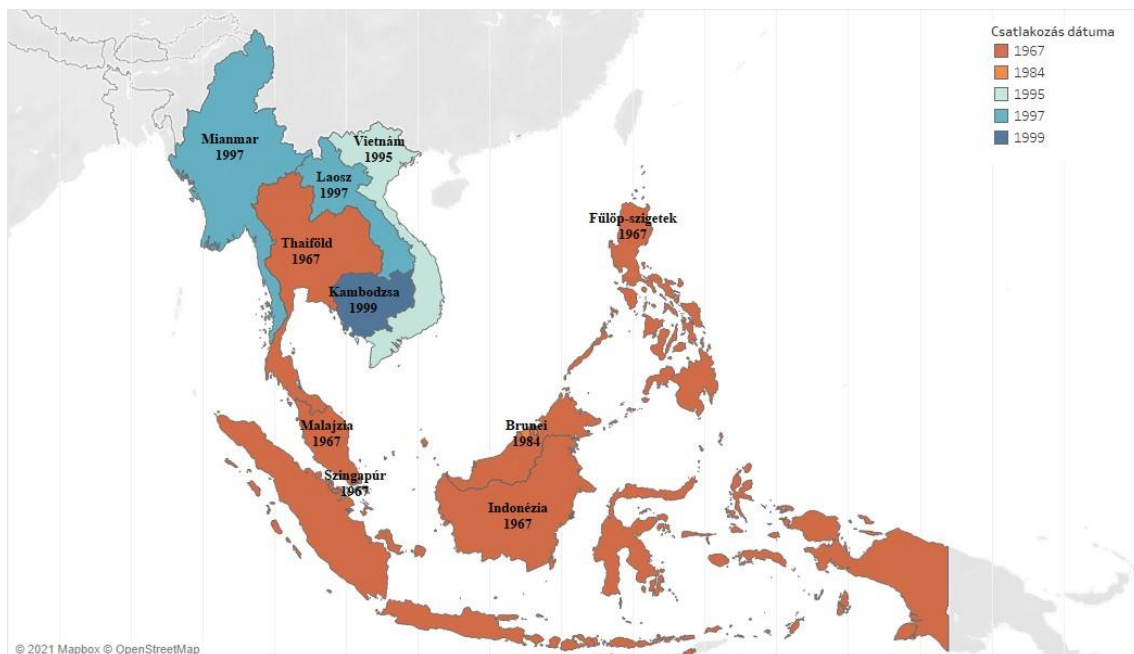
III.1. A DÉLKELET-ÁZSIAI NEMZETEK SZÖVETSÉGE, MINT POLITIKAI TÖMÖRÜLÉS

A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségét 1967. augusztus 8-án alapította öt ország (Indonézia, Malajzia, Fülöp-szigetek, Szingapúr és Thaiföld) külügyminisztere²⁷ Thaiföld

²⁶ PAPP 2017, PAPP 2018.

²⁷ Az öt külügyminiszter: Adam Malik (Indonézia), Tun Abdul Razak (Malajzia), Narcisso R. Ramos (Fülöp-szigetek), S. Rajaratnam (Szingapúr) és Thanat Koman (Thaiföld).

fővárosában, Bangkokban. A társuláshoz később csatlakozott a frissen függetlenné vált Brunei (1984), majd Vietnám (1995), Mianmar és Laosz (1997), végül Kambodzsa (1999) (2. ábra). Kezdetben a szervezet fő céljaiként a gazdasági-, társadalmi-, kulturális-, technológiai-, oktatási együttműködést, illetve a térség békéjének és stabilitásának védelmét jelölte meg.²⁸ A társulás tehát – az Európai Unióval ellentétben – nem (elsősorban) gazdasági céllal alakult, hanem egyfajta biztonságpolitikai konzultációs fórumként kívánt működni – a térség érdekeit szem előtt tartva. Ez egybecseng egy, már az elődszervezeteknél megfogalmazott tétellel: a társulás „nem valami ellen, hanem valamiért jött létre”.²⁹

2. ábra. Az ASEAN-tagállamok a csatlakozás dátumával. Készítette a szerző Tableau szoftverrel³⁰

A második világháború után világszerte megindult egyfajta hullám, amely alatt számos regionális együttműködés alakult szerte a világon. Ez alól Ázsia sem volt kivétel, ahol a nyugati hatalmak, főként az Egyesült Államok törekedett arra, hogy minden ilyen kooperáció kialakításában legalább tanácsadóként részt vegyen. A délkelet-ázsiai államok – gyarmati múltjuknak köszönhetően – nagyon érzékenyek voltak a külső

²⁸ „History - The Founding of ASEAN.” é. n.

²⁹ „We are not against anything, not against anybody.” Lásd: BENDA 1962.

³⁰ „Tableau Desktop” é. n.

hatalmak bevonására, illetve a mai napig érzékenyek a saját szuverenitásukra, éppen ezért egyértelmű volt, hogy „nyugati” közbenjárással a regionális békét nem akarják megvalósítani. A térség államai tehát saját választ szerettek volna adni saját biztonsági kihívásaikra.³¹ A hidegháború évtizedeiben Ázsiában több úgynevezett „forró pont” is volt az akkori együttműködés környezetében – például a kínai kulturális forradalom vagy a vietnámi háború – amely arra ösztönözte a tagokat, hogy maradjanak távol a fegyveres konfliktusoktól, és inkább a közösség kialakítására koncentráljanak.³²

Az ASEAN 1976-ban alakult tényleges szervezetté, ekkor alapították ugyanis a dzsakartai titkárságot, illetve ekkor szabták meg a rendszeres külügyminiszteri találkozót mint az együttműködés legfontosabb fórumát. Jelenleg ezt a félévenként megrendezett meetinget több száz egyéb konferencia, találkozó és workshop egészíti ki, így adva meg – tényleges intézményi struktúra hiányában – a szervezet keretét.

Az ASEAN szervezetté alakulásnak egyik legfontosabb mérföldköve a 2009-ben elfogadott stratégia.³³ Ez a vízió három pilléren nyugodott: létrehozta a 2015-ig megvalósuló politikai-biztonsági, gazdasági és társadalmi-kulturális közösség stratégiáját. A 2015-ben és 2016-ban publikált 2025-ös stratégiák³⁴ már kiszélesítették a közösség céljait, és új elemeket emeltek be a korábbi stratégiai keretrendszerbe. Bár szokásunk az ASEAN-ra az EU-hoz hasonló szervezatként tekinteni, inkább egy teljesen más keretekkel rendelkező együttműködésről van szó. Történelmi és kulturális okok miatt Délkelet-Ázsiában a veszfáliai állam lett standard a regionális együttműködésekben is. A regionális kooperációban is inkább egyfajta államok közötti együttműködés figyelhető meg, mintsem a regionális döntéshozatal.³⁵ Éppen ezért tartották szükségesnek a tagállamok, hogy az együttműködés egyetlen közösséggé váljon, a korábban lefektetett normarendszerének megfelelően.

Az ázsiai biztonságfogalom meglehetősen különbözik a nyugati típusú biztonságfelfogástól. Ennek gyökerei a kontinens, illetve szűkebben véve Kelet- és Dél-

³¹ RÓNAHÁTI 2011.

³² BARTÓK – SZÁLKAI 2019.

³³ Az angol nyelvű eredeti „blueprint” szót jelen kontextusban az Európai Unió hivatalos terminológiai adatbázisa „stratégiának” fordítja. Lásd: „InterActive Terminology for Europe” é. n.

³⁴ ASEAN 2015, ASEAN 2016c, ASEAN 2016d.

³⁵ DI FLORISTELLA 2016: 6.

Ázsia sajátos történelmében gyökereznek. A térség filozófiai és kulturális háttere hozzájárult ahhoz, hogy a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének konfliktusértelmezése is az európaiaktól teljesen különböző fejlődési utat járjon be.³⁶ Ez a jellegzetes biztonságfelfogás hatást gyakorol az állam egészére: a politikai döntéshozatalra, a gazdasági életre, a társadalmi berendezkedésre, sőt, az egyén személyes kapcsolataira is.³⁷

A térség biztonságfelfogásához szorosan kapcsolódik egy speciális, a régióra jellemző konfliktuskezelési módszer, az „ASEAN way”. A magyarul ASEAN-útnak is hivatkozható kifejezés azt a folyamatot jelöli, amelyen keresztül az ASEAN interakciói megvalósulnak.³⁸ Ennek a legfőbb eszköze a régió belüli megelőző diplomácia és a békés úton történő konfliktuskezelés, a bizalmi kapcsolatok kialakítása és erősítése. Európában és Észak-Amerikában a politikaelmélet, a külpolitikai döntéshozatal teljesen más történelmi és filozófiai gyökerekkel rendelkezik, mint Ázsiában, éppen ezért a konfliktuskezelés is más keretek szerint működik.³⁹ Nyugaton a vitás kérdésekben, ha a tárgyalás nem vezet eredményre, gyakran alkalmaznak politikai vagy gazdasági nyomást, illetve, ha több fél nehezményezi egy másik állam magatartását, akkor azok összefogással még nagyobb nyomást tudnak helyezni a szembenálló félre. Délkelet-Ázsiában ezek ritkán vagy egyáltalán nem alkalmazott eszközök, éppen ezért a konfliktuskezelési folyamat hatékonyságát is más irányból kell megközelíteni.⁴⁰

A forró pontokkal teli hidegháborúban az ASEAN-utat egy sikeres, a regionális biztonságot, és így a világbékét elősegítő együttműködési mechanizmusként ítélték meg.⁴¹ Mára azonban az ASEAN-út kifejezés a politikai és közéleti dokumentumokban negatív tartalmúvá vált, a korábbi konszenzusos, be nem avatkozásra épülő kapcsolati rendet, pontosabban ezt a deklarált irányelvet már nem találják elég hatékonynak – habár

³⁶ BEESON 2014.

³⁷ Ehhez a sajátos államigazgatási, tervezési szemlélethez szolgálhat adalékként a Zsolnai László által szerkesztett kötet (ZSOLNAI 2010) tanulmányai. Bár a mű nem csak Délkelet-Ázsiára koncentrál, támpontot nyújt az európaiaktól különböző kultúrák politikai, gazdasági és társadalmi berendezkedésének megértéséhez.

³⁸ ACHARYA 1997: 329.

³⁹ BEESON 2014.

⁴⁰ ACHARYA 1997.

⁴¹ ASKANDAR – BERCOVTCH – OISHI 2002.

ez intézményes és politikai szinten még nem igazán járt következményekkel. Az elmúlt évtizedben azonban a szakirodalom általában már inkább a hagyományosan központi értékek elfogadott konszenzus hanyatlását, és az ASEAN-út sikertelenségét hangsúlyozza.⁴²

A megváltozott tartalom ellenére ez a kulturális örökség tette szükségessé, hogy a preventív diplomácia külön tételként bekerüljön a 2015-ös, majd a 2025-ös ASEAN Politikai-Biztonsági Közösség Stratégiájába⁴³ mint hosszútávon elérendő cél. A víziót különböző béketeremtő, vitarendezési, védelmi politikai, illetve egyéb kutatási tevékenységekkel és programokkal kívánják elérni.

A regionális konfliktuskezeléssel és biztonságfelfogással kapcsolatban szót kell ejteni a demokrácia és a konfliktuskezelés kapcsolatának térségi jellemzőiről. A tudományos irodalomban kevésbé tárgyalt téma az, hogy katasztrófa idején egy állam mennyiben felel meg a demokrácia követelményeinek.⁴⁴ A demokratizálódás egy speciális esete figyelhető meg a térségben, mert bár kommunikációjában egyértelműen kiáll a liberális demokrácia mellett, illetve kulturális, politikai, gazdasági körülményei lehetővé teszik a demokrácia megvalósulását, cselekedeteiben viszont kirívóan lázad a demokrácia ellen.⁴⁵ Felvetődik a kérdés, hogy válsághelyzetben – például katasztrófa bekövetkeztekor – a konfliktuskezelés eszközei mennyiben sértik a térség sajátos demokráciafelfogását.⁴⁶

Összességében elmondható, hogy a Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szövetsége egy, az Európai Uniótól teljesen különböző fejlődési utat bejáró szervezet, amely sajátos szervezeti struktúrával és együttműködési mechanizmussal rendelkezik. A délkelet-ázsiai szervezet normái a térség kulturális örökségéből eredeztethetők, és annak politikai és kulturális előélete miatt alakultak ki, és bár jelenleg is változófélben vannak,⁴⁷ alapjaiban

⁴² JANG – CHEN 2019, VILLANUEVA – MANALO 2017.

⁴³ ASEAN 2016c.

⁴⁴ PL.: JONES et al. 2014.

⁴⁵ EMMERSON 1995.

⁴⁶ Jó példa erre az emberi jogok ázsiai értelmezése, ami szintén problémás (Koudela 2017). Eszerint a nyugati típusú emberi jog-felfogás nem kérhető számon az ázsiai államokon, mivel azok kultúrájában az emberi jogok teljesen más értelmezéssel bírnak. Ugyanakkor ezen értékek relatív voltában néhány kutató, (pl.: FREEMAN 1996, CHRISTIE 1995) csak a saját politikai döntések legitimálását látja.

⁴⁷ YUKAWA 2018.

határozzák meg az együttműködést. A történelmi és kulturális örökségben megtalálható leghangsúlyosabb normák: (1) a szuverenitás tiszteletben tartása, (3) az egymás ügyeibe való be nem avatkozás és (4) viták békés úton történő rendezése.

III.2. A JOGI SZINT

A regionális katasztrófavédelmi együttműködések alapjai egyezményekben, szerződésekben, stratégiákban és egyéb dokumentumokban vannak lefektetve, ezek számítanak a katasztrófavédelem elsődleges jogforrásainak. Az ASEAN szempontjából több, a regionális tevékenységet meghatározó jogszabály is készült, alább ezek ismertetése következik.

A nemzetközi katasztrófavédelmi jog keretét az ENSZ adta meg, a tudományág kialakulásától, vagyis az 1970-es évektől kezdve.⁴⁸ Így az elsők között kell megemlíteni a globális katasztrófavédelem legfontosabb alapidokumentumát, az ENSZ által kiadott Sendai-keretrendszert. Az 1994-es Yokohamában tartott Természetikatasztrófa-elhárítási Világkonferencián megfogalmazták az első hasonló egyezményt, a Yokohama-stratégiát,⁴⁹ amely az első globális katasztrófavédelmi keretrendszernek tekinthető. Ezt követte a 2005-ös Hyōgō-keretrendszer,⁵⁰ majd a 2015-ös Sendai-keretrendszer.⁵¹ Ez utóbbi a legfrissebb iránymutatás a nemzetközi katasztrófaelhárítási rendszernek, ami keretbe foglalja a tennivalókat, fejlesztési lehetőségeket és a sikeres katasztrófavédelemhez szükséges elérendő célokat.⁵² A Sendai-keretrendszer meghatározó a nemzetközi katasztrófavédelmet illetően, a globális veszélyhelyzet-elhárítás egyfajta alapokmányának tekinthető. Ezáltal stratégiaként az ASEAN katasztrófavédelmi együttműködésének is iránymutatásként szolgált.

⁴⁸ SCHWEICKHARDT 2014.

⁴⁹ ENSZ 1994.

⁵⁰ ENSZ 2005

⁵¹ ENSZ 2015.

⁵² DE LA POTERIE – BAUDOIN 2015.

A délkelet-ázsiai regionális katasztrófavédelmi együttműködés dokumentálása szintjén már az 1970-es években megnyilvánult – bár csak alacsony szinten és eseti jelleggel. Az első említés az ASEAN Egyetértési Nyilatkozatban⁵³ található 1976 februárjából, amely az államok egyetértését fogalmazta meg a veszélyhelyzet-kezelési kooperáció fontosságát illetően. A következő lépés a szintén 1976-os Természeti katasztrófákról és a kölcsönös segítségnyújtásáról szóló nyilatkozat,⁵⁴ amely egy katasztrófavédelmi kérdésekkel foglalkozó szakértői munkacsoport létrehozását kezdeményezte. A természeti katasztrófák gyakoriságának növekedésével az ASEAN a 2000-es évek elején úgy határozott, hogy fokozza az együttműködést katasztrófavédelmi kérdésekben. 2003-ban az ASEAN Állandó Bizottságának (ASEAN Standing Committee; ASC) határozatát követően a szakértői munkacsoportot átalakították az ASEAN Katasztrófavédelmi Bizottsággá (ASEAN Committee on Disaster Management; ACDM). Az ACDM az ASEAN-tagállamok katasztrófavédelemért felelős nemzeti ügynökségek vezetőiből áll. 2004-ben az ACDM úgy határozott, hogy az ASEAN-nak konkrét akciótervre van szüksége, és felkérte az ASEAN főtitkárát, hogy politikai és koordinációs támogatást nyújtson egy ilyen terv kidolgozásához. Az ASEAN miniszteri ülése ezt követően elkezdte a tárgyalásokat. A kérdés azonban különösen sürgössé vált, tekintettel a 2004. évi indiai-óceáni cunami súlyos pusztítására, és a megállapodás előkészítésének időtartama négy hónapra csökkent. Pitsuwan főtitkár szerint ez az akcióterv a leggyorsabban tárgyalt egyezmények közé tartozik az ASEAN történetében.⁵⁵ A szervezet 2005 júliusában elfogadta a katasztrófavédelemről és a katasztrófaelhárításról szóló átfogó megállapodást (Agreement on Disaster Management and Emergency Response; AADMER),⁵⁶ amely 2009 decemberében lépett hatályba, miután mind a tíz tagállam ratifikálta azt. Itt egyeztek meg először a tagállamok a katasztrófa definícióját illetően, amely – mint korábban kitértem rá – a nemzetközi egyezményekhez hasonló

⁵³ ASEAN 1976B.

⁵⁴ ASEAN 1976C.

⁵⁵ Idézi XINHUA 2009.

⁵⁶ ASEAN 2005.

meghatározással él: „*egy közösség vagy az egész társadalom működésének zavara, amely kiterjedt emberi, anyagi, gazdasági vagy környezeti veszteségeket eredményez.*”⁵⁷

A stratégia inkább – a Sendai-kerettel szemben – műveleti szintű ajánlásokat fogalmaz meg: tehát a tényleges gyakorlati katasztrófaelhárítást szabályozza. Fő fókuszpontjait a kockázatelemzés, a lakosságfelkészítés, a riasztási rendszer, a műveletirányítás, a megkülönböztető jelzések, a szállítmányozás és a tudásmegosztás alkotják. A terv kiemelendő pontja, hogy célként fogalmazta meg a katasztrófákra való közös válaszadást, eszerint a biztonságos közösség elérése érdekében a tagállamok együttesen vesznek részt az elhárításban. Ugyanakkor a stratégia kiemeli a szuverenitás tiszteletben tartásának elsődlegességét, a katasztrófa sújtotta állam jogszabályainak tiszteletben tartását külön cikkelyben rögzíti.⁵⁸ Az AADMER különleges helyzetét az ASEAN politikai és intézményi környezete adja, mivel jogi értelemben vett kötelező jelleg hiányában „*soft law*”-ként működik, azonban a tagállamok „*hard law*” dokumentumként tekintenek rá.⁵⁹

A már korábban említett 2015-ös stratégiákban is megjelenik a katasztrófavédelem bizonyos szintű szabályozása. Ez a három *blueprint* a 2009-es dokumentumok felülvizsgálatával készült stratégiacsomag, amely a szervezet közösséggé alakulásának fontos mérföldkövének számít, új elemeket emel be céljai közé. A gazdasági közösségi stratégia (*ASEAN Economic Community Blueprint*) nem igazán tér ki a katasztrófavédelem jelenségére, pusztán egyszer említi a klímaváltozás gazdasági hatásaival összefüggésben.⁶⁰ A politikai-biztonsági közösség *blueprint*-je több ízben részletezi a tömörülés katasztrófavédelmi céljait, de azokat vagy a fegyveres konfliktusok mellett tárgyalja mint másodlagos konfliktusforrás,⁶¹ vagy az AADMER-ben lefektetett célokat ismétli általános megközelítéssel.⁶² A társadalmi-kulturális közösségi stratégia katasztrófavédelmi vonatkozásban kizárólag a rezilienciát, vagyis a katasztrófákkal

⁵⁷ ASEAN 2005: PAR. 14.

⁵⁸ ASEAN 2005: PAR. 13.

⁵⁹ SIMM 2018.

⁶⁰ ASEAN 2015: 26.

⁶¹ ASEAN 2016c: 11.

⁶² ASEAN 2016c: 14.

szembeni ellenállóképességét tárgyalja.⁶³ A három blueprint tehát céljai között említi a vizsgált veszélyhelyzet-kezelési együttműködést, de azokat pusztán felületesen, illetve csak bizonyos részleteit érintve.

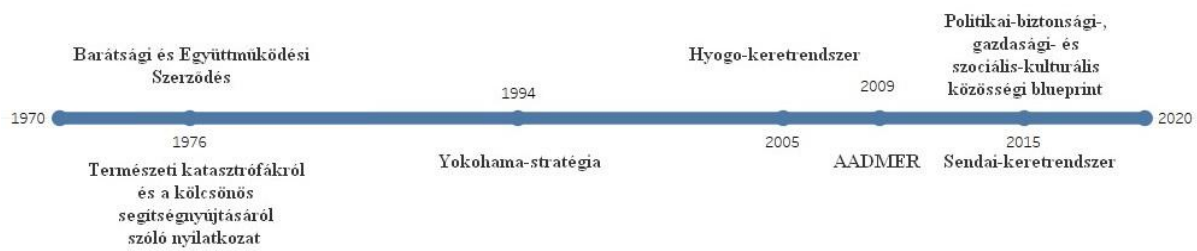
A három közösséghez tartozik az ASEAN katasztrófavédelmi együttműködésének elve, az „Egy ASEAN, Egy Válasz” („One ASEAN, One Response”). Ez a szándéknyilatkozat a 2015. decemberi ASEAN Miniszteri Találkozón került meghatározásra a közösségi stratégiák elvrendszerére építve. Az erről szóló határozatot 2016 szeptemberében írták alá a tagállamok képviselői.⁶⁴ A stratégia a tagállamok katasztrófavédelmi tevékenységeinek egységesítését és koordinálását tűzte ki célul. Az erőforrásmenedzsment és információcsere összehangolásának eszköze a regionális katasztrófavédelem szereplőinek összekötése egy közös fórum és mechanizmus által. Az „Egy ASEAN, Egy Válasz” az AADMER protokolljának hívható, bár konkrét kodifikációja nem történt meg,⁶⁵ annak filozófiai és elvi hátterét reprezentálja, vagyis a katasztrófavédelmi kooperáció egységességét és összehangoltságát.

A délkelet-ázsiai regionális katasztrófavédelem jogi szintje néhány főbb dokumentumból áll össze. Ezek közül a legfontosabb a Sendai-keretrendszer, amely az ENSZ által előirányzott globális katasztrófavédelmi stratégiát fekteti le. Ezt egészíti ki az AADMER, amely a gyakorlati katasztrófaelhárítási célokat fogalmazza meg, illetve a három ASEAN-közösség blueprintje, amely bár felületesen, de kitér a regionális, együttes veszélyhelyzet-kezelés témájára. Az ASEAN katasztrófavédelmi protokollja az „Egy ASEAN, Egy Válasz”, az összes régió belüli védekezési tevékenység összehangolását tűzi ki célul, illetve megkísérli annak részletes kibontását. Ezen kívül számos más jogi dokumentum érinti a katasztrófavédelem kérdéskörét, de azok elemzése túlmutat jelen értekezés keretein. A 3. ábra a fejezetben tárgyalt katasztrófavédelmi szabályzódokumentumokat foglalja össze egy időgrafikon segítségével.

⁶³ ASEAN 2016c: 13–16.

⁶⁴ ASEAN 2016a.

⁶⁵ Meg kell jegyezni, hogy 2018-ban készült egy jelentés, amely a koncepció operacionalizálását tűzte ki célul (ASEAN 2018d), de inkább egy helyzetjelentés született, amely a regionális együttműködés elemeit veszi sorra az „Egy ASEAN, Egy Válasz” tükrében.

3. ábra. A főbb délkelet-ázsiai katasztrófavédelmi szabályzódokumentumok időgrafikonon elhelyezve. Készítette a szerző.

III.3. A POLITIKAI SZINT

Az ASEAN Titkárságát 1976-ban alapították az ASEAN külügyminiszteri találkozón, központjaként az indonéziai Dzsakartát megjelölve. A Titkárság feladata az együttműködés szerveinek koordinációja, valamint az ASEAN-projektek és tevékenységek hatékonyabb végrehajtása. A Titkárság felelős azokért a kritikus funkciókért is, amelyek megőrzik az ASEAN tevékenységeinek folyamatosságát és haladását. Küldetésük az ASEAN érdekelt felek közötti együttműködés kezdeményezése, megkönnyítése és összehangolása az ASEAN céljainak és alapelveinek megvalósítása érdekében. Élén a főtitkár, akit az ASEAN csúcstalálkozója nevez ki ötéves, meg nem újítható időszakra.⁶⁶

Az ASEAN katasztrófavédelmi tevékenységével kapcsolatos politikai és döntéshozatali támogatást az ASEAN Titkárságának Katasztrófavédelmi és Humanitárius Segítségnyújtási Részlege (Disaster Management and Humanitarian Assistance; DMHA) biztosítja. Érdekes, hogy a divízió az ASEAN társadalmi-kulturális közösségének égisze alatt működik, tehát a titkárság szervezetében a veszélyhelyzet-kezelés szociális és rezilienciaközpontú értelmezéssel bír. A szervezet felügyeli az ASEAN katasztrófavédelemről és a katasztrófaelhárításról szóló egyezményének (AADMER) végrehajtását. Feladata az AADMER-munkatervek végrehajtásának megkönnyítése és

⁶⁶ ASEAN 1976A.

nyomon követése. Az ASEAN-titkárság katasztrófavédelmi feladatai közé tartozik tehát a politikai koordináció támogatása, az AADMER nyomon követése és értékelése, valamint az ASEAN Katasztrófavédelmi Bizottságának (ACDM) titkári kötelességeinek ellátása.⁶⁷ Az ASEAN-titkárság katasztrófavédelmi ügyeit a Katasztrófavédelmi és Humanitárius Segítségnyújtási Részleg intézi, amelyek legnagyobb része adminisztráció (projektek nyomon követése) és a különböző politikai aktorok közötti kapcsolattartás.

Az ASEAN katasztrófavédelmi bizottsága az összes tagállam nemzeti katasztrófavédelmi irodájának képviselőiből áll. Ezen túlmenően az ACDM tagjai közé delegálják tagjaikat az AADMER nemzeti kapcsolattartó pontjai is. Az ASEAN-országok képviselői szintén összekapcsolódnak a bizottság munkájával, az éves ülésen elhatározott munkatervekben, projekteknél ők is részt vesznek. Az ACDM a következő feladatokat látja el:

- vezetést és iránymutatást nyújt az AADMER céljainak teljesítéséhez, a katasztrófákkal szemben ellenálló és a biztonságosabb nemzetek elképzelése alapján;
- kezdeményezi, irányítja és felügyeli az AADMER munkaprogramjainak,⁶⁸ valamint az érintett munkacsoportok által végrehajtott egyéb döntések és kezdeményezések kidolgozását, nyomon követését és végrehajtását;
- a katasztrófavédelmi tevékenységek végrehajtását támogatja, valamint a vonatkozó és a kapcsolódó programok és tevékenységek hatékony integrációjának előmozdítása érdekében megerősíti a megfelelő ASEAN-testületekkel való koordinációt;
- együttműködik az ASEAN párbeszéd partnereivel, a nemzetközi és többoldalú ügynökségekkel, a civil társadalommal, a tudományos élet képviselőivel, a Nemzetközi Vöröskereszt és a Vörös Félhold Mozgalommal, a magánszektoral, valamint más releváns partnerekkel és érdekelt felekkel az AADMER céljainak előmozdítása érdekében;

⁶⁷ AHA CENTRE 2019A.

⁶⁸ ASEAN 2016b.

- fokozza a katasztrófakezeléssel kapcsolatos erőforrások és információk megosztását, és támogatja az együttműködő katasztrófaeljárási tevékenységeket;
- megtervezi és összehangolja a fogadó tagállammal és az ASEAN titkárságával együttműködve az ülések összehívásához szükséges összes tevékenységet;
- jelentéseket készít közösen az AADMER-rel.⁶⁹

Láthatjuk tehát, hogy a Katasztrófavédelmi Bizottság legfontosabb feladata – a titkársághoz hasonlóan – szintén a koordináció, illetve az információmegosztás.

A régió legnagyobb politikai fóruma az ASEAN Regionális Fórum, vagyis az ARF (ASEAN Regional Forum). Ezt az együttműködést 1994-ben alapították, alapvető célja a térségben zajló politikai diskurzus előmozdítása, valamint a bizalomépítés és a megelőző diplomácia.⁷⁰ 2007 júliusától 27 résztvevőből áll: beletartozik az összes ASEAN-tagország, rajtuk kívül Ausztrália, Banglades, Kanada, Kína, az EU, India, Japán, Észak- és Dél-Korea, Mongólia, Új-Zéland, Pakisztán, Pápua Új-Guinea, Oroszország, Kelet-Timor, az Egyesült Államok és Srí Lanka (4. ábra). A platform keretei túlnőnek Délkelet-Ázsia határain, az egész csendes-óceáni térség tárgyalóasztalaként szolgál, sőt, globális ügyek békés megvitatására is alkalmas lehet.

⁶⁹ ASEAN 2016D.

⁷⁰ RÓNAHÁTI 2011.

4. ábra. Az ASEAN Regionális Fórum résztvevői világtérképen ábrázolva. Készítette a szerző Tableau⁷¹ szoftverrel

A szervezettel egy időben alapították az ARF-en belül a Katasztrófaelhárítási Időszakos Találkozót (Inter-Sessional Meeting on Disaster Relief). Ez egy ülések közötti munkacsoport, amelynek kulcsszava a szocializálódás.⁷² Feladata a tagállamok közötti katasztrófavédelmi információcsere, a közös segítségnyújtás előmozdítása és a regionális katasztrófavédelmi képzés kialakítása.⁷³ Ugyanakkor meg kell említeni, hogy az ARF inkább általános biztonsági fórumként működik, így a katasztrófavédelem kérdésköre kis fontossággal bír. Ennek megfelelően az időszakos találkozó is egyre kisebb szerepet játszik a regionális katasztrófavédelmi struktúrában.⁷⁴

Összességében a délkelet-ázsiai katasztrófavédelmi együttműködés politikai szintjéről megállapítható, hogy nagyrészt (6) közösségépítésre és diskurzusfenntartásra helyezi a hangsúlyt. Az ASEAN-titkárság fókusza inkább a szervezeten belüli kapcsolatokat, a Katasztrófavédelmi Bizottságnak az ASEAN partnereivel, illetve a civil szféra szereplőivel való kapcsolattartására koncentrál. Az ARF biztonsági fórum lévén a

⁷¹ „Tableu Desktop” é. n.

⁷² RUM 2016: 501.

⁷³ BILDAN 2003: 12.

⁷⁴ RUM 2016: 501.

katasztrófavédelmet határozta meg feladataként, de valós szerepet nem igazán játszik a veszélyhelyzet-kezelésben, munkacsoportja, az Időszakos Találkozó inkább az ARF diskurzuspárnerei közötti információmegosztásra koncentrál.

III.4. A GYAKORLATI SZINT

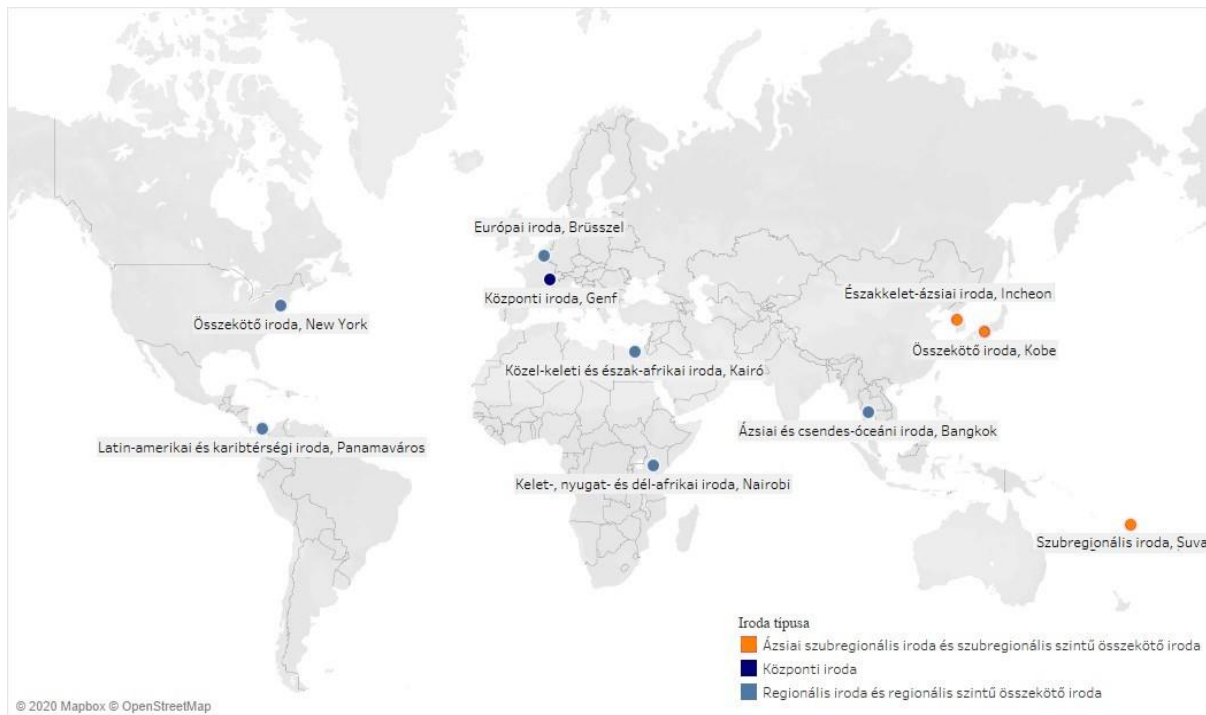
Tényleges, gyakorlati szintű katasztrófavédelmi tevékenységet több szervezet is végez a térségben. Ezek közül a három legfontosabb az ENSZ bangkoki irodája, az ASEAN Katasztrófavédelmi Humanitárius Segítségnyújtási Koordináló Központja, vagyis az AHA-központ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management) és a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösféldhold Társasága.

Az ENSZ Katasztrófakockázat-csökkentési Irodáját⁷⁵ (United Nations Office for Disaster Risk Reduction; UNDRR) 1999-ben alapította a Közgyűlés, céljaként az ENSZ katasztrófavédelmi stratégiájának végrehajtását jelölte meg. 2015 után a Sendai-keretrendszer implementálása, nyomon követése és ellenőrzése lett a központi fő feladata.⁷⁶ Az UNDRR alapvetően egy globális katasztrófavédelmi platformként szolgál, a gyakorlatban háttéranyagokat készít, a tagállamok részére szakértőket biztosít, tanácsadó testületet tart fenn, a tevékenységben részt vevők közötti kapcsolatfenntartást segíti.

A hivatal központi irodája Genfben (Svájc) található. Öt regionális irodát tart fenn: Brüsszelben (Belgium) Európa; Panamaváros (Panama) Latin-Amerika és a Karib-térség; Kairó (Egyiptom) a Közel-Kelet és Észak-Afrika; Bangkok (Thaiföld) Ázsia és Csendes-óceán, illetve Nairobi (Kenya) Kelet-, Nyugat- és Dél-Afrika számára; valamint egy összekötő irodát New York-ban (Egyesült Államok) (5. ábra). A bangkoki iroda az ASEAN területén található, de sokkal kiterjedtebb hatáskörrel rendelkezik: az egész csendes-óceáni térséget lefedi. Így tehát Délkelet-Ázsia belső és külső katasztrófavédelmi kapcsolatait és a felek közötti tudásmegosztást is elő kívánja segíteni.

⁷⁵ A hivatal katasztrófavédelmi szervezetnek tekinthető, az elnevezés csupán azt mutatja, hogy a megelőzésre, vagyis a kockázatcsökkentésre helyezi a hangsúlyt. Ezt az értelmezést sajnos a magyar nyelv csak ezzel a nehézkes kifejezéssel tudja visszaadni.

⁷⁶ UNDRR é. n.

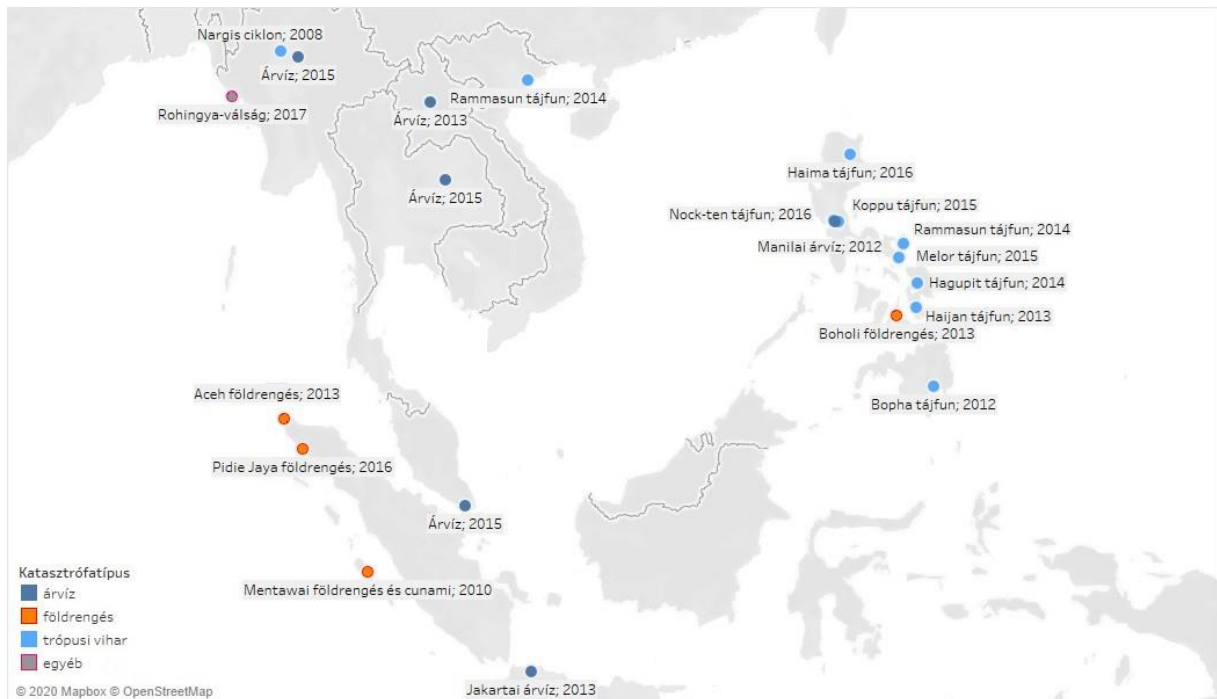

5. ábra. Az UNIDRR-irodák. Készítette a szerző Tableau⁷⁷ szoftverrel

Az ASEAN legfontosabb katasztrófavédelmi végrehajtó szerve az ASEAN Katasztrófavédelmi Humanitárius Segítségnyújtási Koordináló Központja (AHA-központ), amelyet 2011-ben hoztak létre, mint az ASEAN-tagállamok közötti együttműködés és koordináció megkönnyítését végrehajtó szervezetet. Jogi keretrendszerét az AADMER, a regionális katasztrófavédelmi egyezmény adja. Ennek megfelelően koordináló szereppel bír a regionális katasztrófavédelmi szereplők, az ASEAN- és ENSZ-szervezetek és irodák között. Az AHA-központ irányító testülete az összes tagállam nemzeti katasztrófavédelmi szervezeteinek képviselőiből áll. Elméletben katasztrófahelyzet idején az AHA-központ az elsődleges kapcsolattartó pont az összes ASEAN-tagállam számára. Ezen felül az AHA központ felelős az ASEAN reagálási és értékelő csoport (ASEAN Emergency Response and Assessment Team; ASEAN ERAT) kiképzéséért, ezáltal közvetlenül részt vesz a megelőzési szakaszban. Katasztrófa idején az AHA-központ személyzetet is mozgósít, az ASEAN-ERAT személyzetének helyszínre való telepítését is intézi.⁷⁸

⁷⁷ „Tableau Desktop” é. n.

⁷⁸ AHA CENTRE 2019A: 13.

6. ábra. Az ERAT-bevetések 2018-ig bezárólag. Készítette a szerző az AHA-központ jelentése⁷⁹ alapján
Tableau⁸⁰ szoftverrel

2017-ig az AHA-központ jelentése szerint 222 személy vett részt az ERAT-kiképzéseken, ebből 85 fő vett részt tényleges katasztróaelhárításban. A személyzetet 21 eseményhez mozgósították hét ASEAN-országban (6. ábra). Az AHA-központ tehát az általános információmegosztó és kapcsolattartó szerepeken túl ellátja a katasztrófák alatti koordinálószerpekkört és az elhárításban is részt vesz az ERAT-csapatokon keresztül.

A regionális katasztrófavédelem műveleti szintjének fontos szereplői a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörös Félhold Társaságok Szövetsége. Ez a sajátos szerkezettel bíró mozgalom a nemzeti szintű szerveződések egyesíti egy genfi székhely alatt. A Szövetség 1919-ben alakult, jelenleg 191 országban van jelen, fő feladatuként a rászorulókat megsegítését jelölte meg. Célja, hogy nemzetközi veszélyhelyzetekben mozgósítsa és koordinálja a segélyellátmányokat, támogassa az együttműködést a Nemzeti Társaságok között, valamint képviselje érdekeiket a nemzetközi szinten.⁸¹ A

⁷⁹ AHA CENTRE 2018A: 11.

⁸⁰ „Tableau Desktop” é. n.

⁸¹ SÁFÁR 2018: 28.

Vöröskereszt és Vörösfélhold Társaságok Nemzetközi Szövetségének katasztrófákkal és egyéb rendkívüli helyzetekkel kapcsolatos munkáját így a lakosságvédelem és a segélyezések szállítmányozása és koordinálása jelenti. Státuszát tekintve érdekes helyzetben van: globális szövetségként külső aktorként működik, azonban a nemzeti társaságok mindenképpen belső szereplőkként jelennek meg a katasztrófaelhárítási műveletekben. A térségben vöröskereszt-társasággal rendelkezik

Fülöp-szigetek, Kambodzsa, Laosz, Mianmar, Szingapúr, Thaiföld és Vietnám, vörösfélhold-társasággal Brunei, Indonézia és Malajzia (7. ábra).

7. ábra. A nemzeti vöröskereszt- és vörösfélhold-társaságok Délkelet-Ázsiában. Narancssárga színnel kiemelve a vörösfélhold-, kék színnel a vöröskereszt-társaságok

A fentiekén kívül még számos, kisebb nemzetközi és regionális szereplő részt vesz a katasztrófavédelem gyakorlati megvalósításában, de az ENSZ, az AHA-központ és a Vöröskereszt szervezetei a legfontosabb, legkiterjedtebb hatáskörrel bíró nemzetközi intézmények. Az előbbi kettő szervezet főként információmegosztási, koordinációs és kapcsolattartási feladatokat lát el, az AHA-központ ezen felül az ASEAN-tagállamok személyzetének kiképzésében is részt vesz, bár csak korlátozott mértékben. A Vöröskereszt ezzel szemben a veszélyhelyzet-kezelés beavatkozás fázisára fókuszál, ahol lakosságvédelmi tevékenységeket valósít meg. Egy katasztrófa alkalmával azonban a

legfontosabb műveleti feladatokat az érintett állam szervezetei – a hadsereg és a katasztrófavédelemért felelős szervek látják el, alább ezek ismertetése következik.

III.5. A NEMZETÁLLAMOK SZINTJE

A jelenlegi felfogás szerinti katasztrófavédelem globálisan az 1920-as és 30-as éveiben alakult ki Európában, a légoltalmi ligák polgári védelmi törekvéseivel egy időben.⁸² Délkelet-Ázsiában a nyugati fogalmak szerinti katasztrófavédelmi szervezetek csupán a század végén, a 80-as, 90-es évektől alakultak meg. Muhammad Rum⁸³ indonéz kutató kimutatása szerint ez a folyamat nem feltétlenül a lakosság vagy az ország gazdaságának védelme érdekében alakult így, a tagállamok sokkal inkább az akkori nemzetközi normáknak tettek eleget: a katasztrófavédelem elengedhetetlen volt egy ország fejlett, a nemzetközi életbe becsatlakozni képes állam képének kialakításához. Meglátása szerint ebben három tényező játszott igen hangsúlyos szerepet: (1) a nemzetközi közösség egyértelmű támogatása; (2) az országok erőskezü vezetése és (3) az ASEAN regionális törekvései. Ezáltal az állami szintű védelmi szervezetek kialakításában is fontos szerepet játszottak a globális normák, míg annak sikerességét a regionalizmus, az ASEAN-normák megléte is nagyban befolyásolta.

Brunei 1984-ben csatlakozott az ASEAN-hoz, államformája alkotmányos monarchia, azonban a gyakorlatban egy szultán által irányított diktatúráról beszélhetünk. Katasztrófák által kevésbé veszélyeztetett, a fő veszélyforrást a földrengés és az árvíz jelenti. Fő katasztrófavédelmi szerve a Nemzeti Katasztrófavédelmi Központ, amely 2006-os alapítása óta látja el a törpeállam összes katasztrófavédelmi feladatát a megelőzéstől a helyreállításig. Előtte nem létezett sem átfogó stratégia, sem veszélyhelyzetekre specializálódott szervezet, így az egyes eseményeket az állam által összeállított eseti bizottságok, szervezetek és egyéb tanácsok látták el. Alkotmányos eszközeit tekintve a brunei alkotmány ismeri a veszélyhelyzet kategóriát, amelyet a

⁸² ENDRÓDI – ZELLEI 2018.

⁸³ RUM 2016.

szultán hirdethet ki. Az országban 1962 óta ez a különleges jogrend érvényes, így az uralkodó gyakorlatilag bármilyen intézkedést bevezethet, amelyet jónak lát.⁸⁴ Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az ország közszolgálati ágazatai általánosságban nem működnek megfelelően, mert azokat a királyi család abszolút hatalmuk legitimálásában (az elit felhasználásával) használta és használja fel.⁸⁵ Ez a szervezeti struktúra így valószínűleg a katasztrófavédelmi ágazatra is nagy hatással van.

A Fülöp-szigetek szintén 1967 óta ASEAN-tag, és a regionális katasztrófavédelemben is aktív kapcsolatépítő szerepet vállal. A szigetország rendkívül veszélyeztetett: előnytelen elhelyezkedése miatt majdnem minden katasztrófatípus pusztított már az országban. Fő politikai szintű szereplője, a Nemzeti Katasztrófakockázat-csökkentési és Katasztrófavédelmi Tanács, amely politikai döntéshozatali, koordinációs, felügyeleti, monitoring és értékelési feladatokat lát el. Jogi keretrendszerét a 2015-ös katasztrófavédelmi törvény alkotja, gyakorlati szinten a Polgári Védelmi Hivatal koordinálja a katasztrófavédelmi műveleteket. Az alkotmány megnevezi a veszélyhelyzet kategóriáját mint különleges jogrendet, azonban azt kizárólag fegyveres konfliktus esetén tartja indokoltnak.⁸⁶ A fülöp-szigeteki katasztrófavédelem így főként a beavatkozásra és elhárításra koncentrál, míg a megelőzés és helyreállítás háttérbe szorul, azok koordinálása kevésbé hatékony.⁸⁷

Indonézia a legnagyobb területű és legnépesebb délkelet-ázsiai állam, az ASEAN alapító tagja. Katasztrófaveszélyeztetettsége is a legnagyobb, majdnem minden természeti veszély megtalálható az országban. A Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség, más néven BNPB (Badan Nasional Penanggulangan Bencana) az elsődleges országos aktor, amely a katasztrófavédelem felkészülési, reagálási, megelőzési, valamint rehabilitációs és helyreállítási fázisáért felel. A tevékenység jogszabályi keretét a katasztrófavédelmi törvény (24/2007. sz.) és egy sor egyéb rendelet adja, az alkotmány is használja a veszélyhelyzet fogalmát, amely kihirdetése az elnök hatásköre.⁸⁸ Ugyanakkor

⁸⁴ AHA Centre 2018b.

⁸⁵ YAPA 2014.

⁸⁶ AHA Centre 2018e.

⁸⁷ BRITTON 2007: 363.

⁸⁸ AHA Centre 2018c.

meg kell jegyezni, hogy az indonéz katasztrófavédelmi tevékenységben politikai és műveleti szinten is számos szereplő vesz részt, ezáltal vizsgálatánál egy nagyon sokféle és bonyolult katasztrófavédelmi struktúrával állunk szemben.⁸⁹ További fontos tényező, hogy az AHA-központ is Indonéziában található, így ez az ország a regionális katasztrófavédelem de facto centrumának nevezhető.

Kambodzsa utolsóként csatlakozott a szerveződéshez 1999-ben, az 1975-től 1990-ig tartó polgárháborús időszak lezárultát és a kormány stabilizációját követően. Az ország kifejezetten fenyegetettnek számít természetföldrajzi adottságai miatt (főleg szélsőséges időjárás és villámárvizek által), amelyet alacsony népességszáma és népsűrűsége ellenére tovább ront az alacsony életszínvonal és az épített környezet alacsony fejlettségi szintje. A királyság 2015-ben alkotta meg katasztrófavédelmi törvényét, amely a kormány alatt működő Országos Katasztrófavédelmi Tanácsot jelölte meg országos hatáskörű szervként.⁹⁰ Az alkotmány nem ismeri a veszélyhelyzet fogalmát, azt a 2020-as koronavírusjárványt követően vezették be a jogrendbe.⁹¹ Meg kell jegyezni, hogy Kambodzsában az állam katasztrófavédelmi szerepvállalása meglehetősen alacsony, ennek köszönhetően a lakosság katasztrófatudatossága nagyobb, egyéni, helyi szintű megküzdési stratégiákkal rendelkezik.⁹²

Laosz az ASEAN legkisebb népsűrűséggel rendelkező tagállama, 1997-ben csatlakozott a szervezethez. Az ország leginkább árvízről, monszuntól és földcsuszamlástól veszélyeztetett, sőt, a vidéki lakosság meghatározó része nehezen megközelíthető, emiatt a lakosság védelme nehéz feladat elé állítja a népköztársaságot. Az Országos Katasztrófavédelmi Bizottság Laosz első számú katasztrófavédelmi irányítószerve, amely alá az országos hatáskörű Katasztrófavédelmi Szervezet tartozik.⁹³ Az alkotmány tartalmazza a veszélyhelyzet fogalmát, ám azokat nem részletezi,⁹⁴ sőt, az ország a koronavírussal kapcsolatos intézkedések idején sem alkalmazta a jogrendet.⁹⁵ Az

⁸⁹ BROWN et al. 2016.

⁹⁰ AHA Centre 2017a.

⁹¹ SHIRA 2020.

⁹² CHANTARAT et al. 2019.

⁹³ AHA Centre 2017b.

⁹⁴ „Legal Preparedness for Responding to Disasters and Communicable Disease Emergencies” 2009: 64.

⁹⁵ SHIRA 2020.

ország fejletlenségéből adódóan a katasztrófavédelem elsődleges feladata a lakosság alapszükségletekkel való ellátása, így a megelőzés és a helyreállítás kisebb hangsúlyt kap az ország stratégiájában.⁹⁶

Malajzia, vagyis a Maláj Államszövetség szintén az ASEAN alapító tagja, és bár szultanátus, a szultán személyét ötévente választják meg a tartományok kormányzói közül. Az ország katasztrófaveszélyeztetettsége meglehetősen alacsony, mérsékelten veszélyeztetik földrengések és árvizek. Több szereplő is részt vesz a katasztrófavédelemben, fő szervezete a 2015-ben alapított Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség, amely inkább koordináló szerepet tölt be a védekezésben. Ezen kívül katasztrófavédelmi feladatokat lát el a Malajzia Polgári Védelmi Erők és a Királyi Malajziai Rendészeti, Tűzvédelmi és Műszaki Mentési Osztály. (Utóbbi alatt működik egy közösségi szerveződésű katasztrófakockázat-csökkentési mechanizmus, amely a lakosság katasztrófavédelemben való bevonását célozta meg.) Az alkotmány ismeri a veszélyhelyzet fogalmát, és azt többször ki is hirdette a független ország történelme alatt.⁹⁷ Ezen felül meg kell említeni, hogy Malajziában található egy speciális helyzetekben bevethető hivatásos nehéz kutató-mentő mentőszervezet, a SMART (Special Malaysia Disaster Assistance and Rescue Team). Ez a csapat alkalmas a bekövetkezett veszélyhelyzetek, katasztrófák során jelentkező speciális mentési feladatok ellátására, az elsőként beavatkozók megerősítésére. Az ENSZ Nemzetközi Kutatás és Mentési Tanácsadó Csoport (INSARAG) által hitelesített egységről van szó.

Mianmar 1997-es csatlakozását követően a politikai értelemben vett Délkelet-Ázsia nyugati határának tekinthető. Mianmar az egyik leginkább veszélyeztetett ország a tömörülésben, ez természetföldrajzi adottságainak és a lakosság magasfokú sérülékenységének köszönhető. A 2004-es cunami után alakult meg a Nemzeti Katasztrófakészültségi Központi Bizottság, amely 2011-ben, az új kormány megalakítása után Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség lett. 2013-ban alkották meg a Katasztrófavédelmi törvényt, amelyet 2015-ben kibővítettek egyéb kiegészítő szabályokkal. A veszélyhelyzet mint különleges jogrend bár megjelenik az alkotmányban,

⁹⁶ AHA Centre 2019a: 37.

⁹⁷ AHA Centre 2019b.

azt katonai veszélyekkel és ezáltal a katonai kormányzattal hozzák összefüggésbe.⁹⁸ A mianmari állam politikai értelemben nem stabil, és ez nagyban megnehezíti a katasztrófák megelőzését, elhárítását és helyreállítását is. Éppen ezért a tényleges katasztrófavédelemben leginkább a helyi szereplők vesznek részt, súlyosabb eseményeknél viszont a katonaság és más, főleg nemzetközi aktorok.⁹⁹

Szingapúr városállam az ASEAN alapításával majdnem egy időben vált függetlenné, és rögtön csatlakozott is a szerveződéshez. Bár az ország környezete a világ egyik leginkább katasztrófaveszélyeztetett térségének számít, maga Szingapúr nagyon kevésbé fenyegetett a természet erői által. A városállam katasztrófavédelmének jogszabályi kerete rendkívül sokrétű és részletes, annak legfontosabb szabályzója a 2011-es polgári védelmi törvény. A fő katasztrófavédelmi szereplő a Szingapúri Polgári Védelmi Erők, amely az ország veszélyhelyzet-kezeléséért felelős, illetve egy, a malajziaihoz hasonló hivatásos nehéz kutató-mentő mentőszervezetet is fenntart.¹⁰⁰ A katasztrófavédelmet – és így az egész országot – különösen nehéz helyzet elé állítja annak kis mérete, és az ebből fakadó ipari koncentráció. Számos nagy üzem található a városállam területén,¹⁰¹ így a kritikusinfrastruktúra-védelmen keresztül egy-egy katasztrófa, illetve annak kezelése az egész gazdaságra is hatással lehet.

Thaiföld szintén az ASEAN alapító tagja, sőt, a szervezet központi országaként is szolgál. Az ország leginkább viharoktól és egyéb meteorológiai eseményektől veszélyeztetett, illetve az ebből fakadó hidrológiai fenyegetettség is magasnak számít. Az országos hatáskörű katasztrófavédelmi szerv a Nemzeti Katasztrófaregelőzési Bizottság, amely szervezet jogi alapjait a 2007-es katasztrófaregelőzési törvény adja. Az alkotmány szerinti veszélyhelyzet bármilyen közbiztonságot fenyegető jelenség esetén kihirdethető, bár a rendeletek nem említik a katasztrófát, mint lehetséges tényezőt. Az országos szervezet három szintre van osztva: országos, megyei és helyi bizottságok, illetve azok igazgatói látják el a katasztrófavédelmi koordinációs feladatokat.¹⁰² A thai

⁹⁸ AHA Centre 2017c.

⁹⁹ ZAW – LIM 2017.

¹⁰⁰ AHA Centre 2017d.

¹⁰¹ GOH – TAN – LAI 2015.

¹⁰² AHA Centre 2022.

gazdaság meglehetősen ellenálló és a lakosság rezilienciája is megfelelő, illetve számos technológiai vívmányt alkalmaz a védekezésben (ezeket kihasználva az ország aktív szerepet tud vállalni a regionális együttműködésben). Mindazonáltal a régióban máshol is megfigyelhető közigazgatási problémák, mint például a nehézkes bürokrácia vagy a média torzítása is megtalálhatók a thai katasztrófavédelemnél.¹⁰³

Vietnám 1995-ben, a kambodzsai fegyveres konfliktus után csatlakozott az ASEAN-hoz. Az ország közepesen számít katasztrófaveszélyeztetettnek, főleg árvizek és viharesemények által. A helyi katasztrófavédelemre jellemző, hogy az esemény típusától függően számos különböző aktor vesz részt a folyamatban, a 2013-as katasztrófamegelőzési- és védelmi törvény számos minisztérium és egyéb ügynökség között osztja meg a veszélyhelyzet-kezelés feladatkörét. Még az országos hatáskörű szervből is kettő működik: a Katasztrófavédelem Központi Bizottsága és a Vietnámi Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség.¹⁰⁴ Ez a fajta megosztottság egyáltalán nem előnyös az országnak: a jogszabályi¹⁰⁵ és szervezeti¹⁰⁶ alapok hiányában az egyes szereplők felelőssége nem lehatárolható, és így a katasztrófavédelem összehangolt működése majdnem lehetetlen.

Tagállam	Brunei
Államforma	alkotmányos monarchia
Veszélyeztetettség szintje	alacsony
Felelős minisztérium	Belsőügyminisztérium
Országos hatáskörű szerv	Nemzeti Katasztrófavédelmi Központ
Katasztrófavédelmi törvény évszáma	n. a.
Különleges jogrend	veszélyhelyzet 1962 óta
Kiemelendő elem	

¹⁰³ FAKHRUDDIN – CHIVAKIDAKARN 2014.

¹⁰⁴ AHA Centre 2021.

¹⁰⁵ To – KATO 2018.

¹⁰⁶ NGUYEN – GINIGE – GREENWOOD 2018.

Tagállam	Fülöp-szigetek	Indonézia	Kambodzsa	Laosz	Malajzia
Államforma	elnöki köztársaság	elnöki köztársaság	alkotmányos monarchia	népi demokratikus köztársaság	alkotmányos monarchia
Veszélyeztetettség szintje	magas	magas	magas	közepes	alacsony
Felelős minisztérium	Jóléti és Fejlesztési Főosztály	Nemzetvédelmi tárcanélküli miniszter	Közvetlenül a miniszterelnök	Miniszterelnök-helyettes, illetve Nemzetvédelmi	Miniszterelnöki Hivatal
Országos hatáskörű szerv	Nemzeti Katasztrófabizottság Tanács	Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség	Országos Katasztrófavédelmi Tanács	Országos Katasztrófavédelmi Bizottság	Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség
Katasztrófavédelmi törvény évszáma	2015	2007	2015	n. a.	n. a. (az ügynökség által kiadott irányelv)
Különleges jogrend	veszélyhelyzet (fegyveres konfliktus)	veszélyhelyzet kihirdetése elnöki hatáskörrel	veszélyhelyzet (különleges intézkedésként)	veszélyhelyzet, de facto nincs	veszélyhelyzet
Kiemelendő elem	lakossági katasztrófatudatosság	komplex művelédirányítás	lakossági katasztrófatudatosság		SMART (mentőszervezet)

Tagállam	Mianmar	Szingapúr	Thaiföld	Vietnám
Államforma	szövetségi köztársaság	parlamentáris köztársaság	alkotmányos monarchia	szocialista köztársaság
Veszélyeztetettség szintje	magas	alacsony	magas	közepes
Felelős minisztérium	Miniszterelnök-helyettes és Közföldeti és Segélyezési és	Védelmi Minisztérium	Miniszterelnök, Belügyminisztérium	Számos minisztérium
Országos hatáskörű szerv	Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség	Polgári Védelmi Erők	Nemzeti Katasztrófavédelmi Bizottság	Katasztrófavédelem Központi Bizottsága; Vietnámi Nemzeti Katasztrófavédelmi Ügynökség
Katasztrófavédelmi törvény évszáma	2013	2001	2007	2013
Különleges jogrend	(katonai) veszélyhelyzet	veszélyhelyzet	veszélyhelyzet	veszélyhelyzet
Kiemelendő elem		mentőszervezet, katasztrófavédelmi szabályzórendszer	szervezeti struktúra, technológia, reziliencia	

1. táblázat. Az ASEAN-tagállamok állami katasztrófavédelmi jellemzői. Készítette a szerző jelen fejezet következtetése alapján

A heterogenitás, ami a délkelet-ázsiai regionalizmus egyik kulcsszava, megfigyelhető az ASEAN-tagállamok természetföldrajzi adottságaiban, társadalmi és gazdasági mutatóiban is. Korábbi kutatások szerint¹⁰⁷ a katasztrófaveszélyeztetettség is hasonló mintákat mutat: bizonyos államok (pl.: Indonézia vagy Mianmar) rendkívül, míg mások (pl.: Szingapúr vagy Brunei) egyáltalán nem számítanak fenyegetettnek, sőt az egyes katasztrófatípusok is eltérően érintik az országokat. Ez a heterogenitás a tagállamok katasztrófavédelmi szervezeteiben is fellelhető (1. táblázat). A fejlettebb államok – többek között Szingapúr és Thaiföld – egy meghatározott, jogi és szervezeti szempontból is konkretizált struktúrával rendelkezik, míg például Vietnám és Mianmar katasztrófavédelmi védelmi rendszere alacsonyabb színvonalú, még a szereplők hatásköre sincs megfelelően letisztázva.

Fontos kiemelni azokat a katasztrófavédelmi tényezőket, amelyek az egyes tagállamok erőforrásaként a regionális katasztrófavédelemben is fontos szerepet játszhatnak. A fülöp-szigeteki szervezet a beavatkozásokra és az egyes eseményekre koncentrálva hasznos tapasztalatokkal rendelkezik a védekezés terén. Azonban magas fokú veszélyeztetettsége egy nagyobb esemény alkalmával valószínűsíthetően önmaga is érintetté válik, így erőforrásait feltételezhetően inkább a saját műveletekre fordítaná. Mivel Indonéziában található az AHA-központ, ezért az ország menedzsmentje közvetlen ráhatással van a regionális védekezésre is, így az ország inkább a kapcsolattartásban és a politikai szerepvállalásban kell, hogy aktív szerepet játsszon. Kambodzsában fejletlenebb a katasztrófavédelmi szervezet, azonban – részben a nemzetközi szervezetek szerepvállalása következtében – a lakosság katasztrófatudatossága kiemelendő. A tömörülésen belül csupán Malajzia és Szingapúr rendelkezik az ENSZ INSARAG irányelvei által hitelesített kutató-mentőszervezettel, ezek nemzetközi szinten bevethető mentőcsoportok, működésükkel a térségben főleg a lakosságmentésben játszanak nagy szerepet. Thaiföld többszintű, kidolgozott jogi és szervezeti struktúrája remek példát mutat a régió más tagállamainak saját struktúráik kidolgozásában, így elsődlegesen a megelőzésben számít(hat) úttörőnek. Brunei, Vietnám, Laosz és Mianmar rendszere

¹⁰⁷ PAPP megjelenés alatt.

fejletlenebb a többinél, így regionális katasztrófavédelmi szerepük is feltételezhetően korlátozottabb.

IV. ÉRTÉKELÉS

Jelen kutatás a délkelet-ázsiai regionális katasztrófavédelmi szervezet bemutatását tűzte ki célul. Az elemzéshez három fő szintet határoztam meg: általános politikai tömörülés (ASEAN története, felépítése, regionális biztonsági kihívások, ASEAN-út), regionális katasztrófavédelem (jogi, politikai és gyakorlati szint), illetve az egyes tagállamok katasztrófavédelmi rendszere. A tanulmány kutatási célja volt továbbá a regionális normák vizsgálata a szerveződés katasztrófavédelmi struktúrájában. Térségi normaként a Délkelet-ázsiai Barátsági és Együttműködési Szerződésben¹⁰⁸ is megtalálható alapelveket definiáltam:

- (1) szuverenitás tiszteletben tartása;
- (2) külső beavatkozástól való mentesség;
- (3) egymás ügyeibe való be nem avatkozás;
- (4) a békés út elsőbbsége;
- (5) fenyegetés és erőszak hiánya;
- (6) közösségi együttműködés.

A térség katasztrófavédelmi struktúrája – bár jogszabályi szinten már az ASEAN első egyezményei között¹⁰⁹ megjelent – csak a nemzetközi közösséget követve alakult ki mind nemzetállami, mind regionális szinten a 20. század végén. Kései kialakulása miatt éppen ezért az együttműködés számos gyakorlati problémával küzd, amelyek közül az erőforrásmenedzsment, és a szakértelem hiánya mellett az ASEAN-út problémamegközelítése jelenti a megvalósítás legnagyobb akadályát.¹¹⁰ Az ASEAN-út ugyanis a (4) nyílt konfrontációt, a gyors cselekvést és a (3) mások belügyeibe való

¹⁰⁸ ASEAN 1976a.

¹⁰⁹ ASEAN 1976c.

¹¹⁰ DI FLORISTELLA 2016: 16–18.

beavatkozást utasítja el, amelyek mind szükségesek az államok közötti katasztrófaelhárítási gyakorlatban.

A regionális katasztrófavédelem *jogi szintjét* vizsgálva azt láthatjuk, hogy a dokumentumok nagy része csupán általános útmutatást, stratégiai irányelveket tartalmaz. Konkrétumként két norma jelenik meg a dokumentumokban: a (1) szuverenitás tiszteletben tartásának elsődlegessége és a (6) katasztrófákra történő közös válaszadást. Előbbi azért érdekes, mert katasztrófavédelmi együttműködéseknel nem szokás erre a kérdésre kitérni, a helyzet kezelése tág értelmezésben a szuverenitás megsértését követeli meg a beavatkozó erők más országba való bevetése miatt. Ugyanakkor szűk értelemben fel sem merülhet a szuverenitás megsértése, ugyanis a beavatkozás magától értetődően a fenyegetés elhárítását, a lakosság és a gazdaság mentését célozza meg. Második normáját, vagyis a közös katasztrófavédelmi válaszadás eszméjét külön dokumentumokban¹¹¹ rögzítették, az „Egy ASEAN, Egy Válasz” a regionális elhárítás mottójának is tekinthető.

A *politikai szinten* több szereplőhöz is tartozik katasztrófavédelmi feladatkör, ezek közül a legfontosabbak az ASEAN-titkárság, az ASEAN Katasztrófavédelmi Bizottsága és az ASEAN Regionális Fórum. Közös jellemzőjük, hogy feladatukat leginkább a kapcsolattartásban, a konzultációban és az információmegosztásban határozták meg, így konkrét ASEAN-norma nem található feladataikban, bár közvetve a (6) közösségépítés eszméjét támogatják.

A *gyakorlati szint* egyetlen, nem külső szereplője az AHA-központ, amely a regionális katasztrófavédelem legfőbb végrehajtószerve. Ez az iroda látja el veszélyhelyzet esetén a szereplők közötti kapcsolattartást, a segélyszállítmányok koordinációját és egyéb menedzsmentfeladatokat. Érdekesség, hogy bár műveleti szereplő lévén az iroda meglehetősen kicsi: csak néhány tucat alkalmazottja van, konkrét bevetési állománya nincs is. Ezt a hiányt tölti ki ERAT-csapatok kiképzésével, akik aztán a küldőországokban helyezkednek el valamilyen katasztrófavédelmi beosztásban. Így az AHA-központ – bár ténylegesen nem küld személyzetet a katasztrófa helyszínére – de az

¹¹¹ ASEAN 2016 – OAOR, AHA Centre 2018 – op.

ERAT révén részt vehet az elhárításban anélkül, hogy bárki átlépné az országhatárt. Bár konkrét utalás nincs rá, feltételezhetően ezzel a (1) szuverenitás tiszteletben tartása és a (2) külső erők beavatkozásának tilalma normájának tesz eleget a szövetség.

A normákat tekintve – korábbi feltételezésemnek megfelelően – a hagyományos, katonai biztonsághoz kapcsolódó elemek (4; 5) nem találhatók meg a katasztrófavédelmi rendszerben. Ezen kívül a (2) külső aktorok kizárása is mérsékelten jelenik meg, mivel az jelen esetben a külső segítség elutasítását jelentené, amely amellet, hogy a védekezést is megnehezíti, diplomáciai értelemben is visszás képet mutat az érintett államról. Ellenben a többi három norma több helyen is megtalálható a szerveződés veszélyhelyzet-kezelésében. A (2) *szuverenitás tiszteletben tartása* és az (3) *egymás ügyeibe való be nem avatkozás* is központi szerepet játszik, főként a jogszabályi alapokban. Az utolsó, az (6) *egymással való együttműködés* elve a leghangsúlyosabb a normák közül: ez az összes jogi dokumentumban megtalálható, az összes politikai aktor célként fogalmazza meg, sőt, a gyakorlati műveleti szintben is ez tölti be a legfontosabb szerepet. Ez az elv katasztrófavédelmi értelemben megtalálható az „Egy ASEAN, Egy Válasz” eszméjében.

Ami az egyes tagállamok katasztrófavédelmi szervezetét illeti, a térségre minden területen jellemző heterogenitás jelenségét láthatjuk. Az országok jogi szabályozása, katasztrófavédelmi szervezete és így a felkészültsége is rendkívül módon eltér egymástól. Az alacsony szintű szervezetrendszerrel rendelkező országok (mint pl. Laosz) kivételével minden tagállamnak van olyan képessége vagy erőssége, amellyel hatékonyan részt vehet a közös veszélyhelyzet-kezelésben.

Összegzésképpen kijelenthető, hogy a fent részletezett normák közül három markánsan megjelenik a katasztrófavédelmi együttműködésben, ezek: (1) a szuverenitás, (3) az egymás ügyeibe való be nem avatkozás és (6) a közösségi együttműködés. Továbbá ezek a normák visszaköszönnek a regionális veszélyhelyzet-kezelés eszméjében, az „Egy ASEAN, Egy Válasz” mottóban. Ennek megfelelően a kutatás célja megvalósult: kimutatta a délkelet-ázsiai katasztrófavédelmi rendszerben megtalálható, a régióra jellemző sajátos normák meglétét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- „History - The Founding of ASEAN.” Association of Southeast Asian Nations. URL: <https://asean.org/asean/about-asean/history/> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- „InterActive Terminology for Europe.” Luxembourg: Translation Centre for the Bodies of the European Union. URL: <https://late.europa.eu> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- „Legal Preparedness for Responding to Disasters and Communicable Disease Emergencies.” 2009. Genf, Nemzetközi Vöröskereszt. URL: https://www.ifrc.org/PageFiles/93704/IDRL_Red-Cross-Report-Laos_v27-ENG.pdf
- „Tableau Desktop.” 2020. Seattle: Tableau Software LLC. URL: <https://tableau.com> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- ACHARYA, AMITAV. 1997. „Ideas, identity és institution-building: From the “ASEAN way” to the „Asia-Pacific way?” *Pac. Rev.* 10.3, 319–346. doi: 10.1080/09512749708719226.
- ACHARYA, AMITAV. 2003. *Constructing a security community in Southeast Asia: ASEAN and the problem of regional order.* London – New York: Routledge. URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=92999> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- AHA CENTRE. 2017a. „Cambodia: Disaster Management Reference Handbook.” ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/CFE%20DM%20Reference%20Handbook-Cambodia%202017.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- AHA CENTRE. 2017b. „Lao PDR Disaster Management Reference Handbook.” ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/CFE%20DM%20Reference%20Handbook-Lao%20PDR%202017.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2017c. „Myanmar: Disaster Management Reference Handbook.” ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/disaster-mgmt-ref-hdbk-burma.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2017d. „Singapore: Disaster Management Reference Handbook.” ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/disaster-mgmt-ref-hdbk-singapore.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2018a. „Annual Report 2018.” Jakarta, ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://ahacentre.org/wp-content/uploads/2019/07/AHA-CENTRE-ANNUAL-REPORT-2018-Singular.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2018b. „Brunei: Disaster Management Reference Handbook’. ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/disaster-mgmt-ref-hdbk-brunei.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2018c. „Indonesia: Disaster Management Reference Handbook’. ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Indonesia_2018-0618v1.0.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2018d. „Operationalising One ASEAN One Response.” Jakarta, ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/AHA-GDE-One-ASEAN-One-Response-FINAL-1810318-1.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2018e. „Philippines: Disaster Management Reference Handbook’. ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management. URL:

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Philippines_2018-0318.pdf

(utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2019a. „ASEAN Disaster Management Reference Handbook’. ASEAN *Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management*. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019%20ASEAN%20DM%20Handbook.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2019b. „Malaysia: Disaster Management Reference Handbook.” ASEAN *Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management*. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Malaysia%20Disaster%20Management%20Reference%20Handbook%202019.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2021. „Viet Nam: Disaster Management Reference Handbook. ASEAN *Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management*. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/CFE-DM-DMRH-Vietnam2021.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

AHA CENTRE. 2022. „Thailand: Disaster Management Reference Handbook.” ASEAN *Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management*. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/CFE-DM-DMRH-Thailand2022.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

ASEAN. 1976a. „Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia Indonesia’. ASEAN *Titkárság*. URL: <https://asean.org/treaty-amity-cooperation-southeast-asia-indonesia-24-february-1976/> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

ASEAN. 1976b. „The Declaration of ASEAN Concord.” ASEAN *Titkárság*. URL: https://asean.org/?static_post=declaration-of-asean-concord-indonesia-24-february-1976 (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

ASEAN. 1976c. „ASEAN Declaration on Mutual Assistance on Natural Disasters’. ASEAN *Titkárság*. URL: <https://asean.org/speechandstatement/asean-declaration-on-mutual->

[assistance-on-natural-disasters-manila-26-june-1976/](#) (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

ASEAN. 2005. „Agreement on Disaster Management and Emergency Response.” *Association of Southeast Asian Nations*. URL: https://asean.org/?static_post=asean-agreement-on-disaster-management-and-emergency-response-vientiane-26-july-2005-2 (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

ASEAN. 2015. *ASEAN Economic Community Blueprint 2025*. Jakarta: ASEAN Titkárság.

ASEAN. 2016a. „ASEAN Declaration on One ASEAN One Response: ASEAN Responding to Disasters as One in the Region and Outside the Region.” ASEAN Titkárság. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2016/09/Declaration-on-One-ASEAN-One-Response.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

ASEAN. 2016b. *AADMER Work Programme 2016-2020*. Jakarta: ASEAN Titkárság.

ASEAN. 2016c. *ASEAN political-security community blueprint 2025*. Jakarta: ASEAN Titkárság.

ASEAN. 2016d. *ASEAN Socio-Cultural Community blueprint 2025*. Jakarta: ASEAN Titkárság.

ASKANDAR, K. – BERCOWTCH, J. – OISHI, M. 2002. „The ASEAN way of conflict management: Old patterns and new trends.” *Asian J. Polit. Sci.*, 10.2, 21–42. doi: 10.1080/02185370208434209.

BARTÓK ANDRÁS – SZÁLKAI KINGA. 2019. „A Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN).” In SZÁLKAI KINGA – BARANYI PÉTER – SZAKRA E. LUCA (szerk.) *Biztonságpolitikai Corvinák II*. Budapest, Antall József Tudásközpont, 145–165.

BEESON, MARK. 2014. „Security in Asia: What’s Different, What’s Not.” *J. Asian Secur. Int. Aff.* 1.1, 1–23.

BENDA, H. J. 1962. „The Structure of Southeast Asian History: Some Preliminary Observations.” *J. Southeast Asian Hist.* 3, 106–138.

- BILDAN, L. 2003. „Disaster management in Southeast Asia: An overview.” Bangkok, Asian Disaster Preparedness Center. URL: <http://www.adpc.net/infores/adpc-documents/11-DMSEA.PDF> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- BRITTON, N. R. 2007. „National Planning and Response: National Systems.” In RODRIGUEZ, HAVIAN – QUARANTELLI, ENRICO – DYNES, ROBERT (szerk.) *Handbook of Disaster Research*. New York, NY: Springer New York, 347–367. doi: 10.1007/978-0-387-32353-4_20
- BROWN, N. ET al. 2016. „Indonesia Disaster Response Practices and Roles.” Wellington, New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade.
- CHANTARAT, S. et al. 2019. „Natural Disasters, Preferences és Behaviors: Evidence from the 2011 Mega Flood in Cambodia.” *J. Asian Econ.* 63, 44–74. doi: 10.1016/j.asieco.2019.05.001.
- CHHOTRAY, V. 2014. „Disaster relief and the Indian state: Lessons for just citizenship.” *Geoforum*, 54, 217–225. doi: 10.1016/j.geoforum.2014.01.013.
- CHRISTIE, K. 1995. „Regime Security and Human Rights in Southeast Asia.” *Polit. Stud.*, 43.1, 204–218. doi: 10.1111/j.1467-9248.1995.tb01744.x.
- COPPOLA, DAVID P. 2015. *Introduction to international disaster management*. Amsterdam, Elsevier/Butterworth-Hein.
- DE LA POTERIE, A. T. – BAUDOIN, M. A. 2015. „From Yokohama to Sendai: Approaches to Participation in International Disaster Risk Reduction Frameworks.” *Int. J. Disaster Risk Sci.*, 6.2, 128–139.
- DHUNGEL, R. – OJHA, R. N. 2012. „Women’s empowerment for disaster risk reduction and emergency response in Nepal.” *Gend. Dev.* 20.2, 309–321. doi: 10.1080/13552074.2012.687220.
- DI FLORISTELLA, A. P. 2016. „Dealing with natural disasters: Risk society and ASEAN: a new approach to disaster management.” *Pac. Rev.* 29.2, 283–305. doi: 10.1080/09512748.2015.1013498.

- EMMERSON, D. K. 1995. „Region and recalcitrance: Rethinking democracy through Southeast Asia.” *Pac. Rev.* 8.2, 223–248. doi: 10.1080/09512749508719135.
- ENDRŐDI ISTVÁN – ZELLEI GÁBOR. 2018. „A légvédelemtől a légoltalomig: a Magyar Királyság veszélyeztetettsége és első intézkedései a hátország védelme érdekében 1914 - 1918-ig.” *Védelem Tudomány* 3.2, 154–168.
- ENSZ. 1994. „Yokohama Strategy and Plan of Action for a Safer World: guidelines for natural disaster prevention, preparedness and mitigation.” *ENSZ Titkárság*. URL: https://www.preventionweb.net/files/8241_doc6841contenido1.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- ENSZ. 2005. „Hyogo Framework for Action 2005-2015.” *ENSZ Titkárság*. URL: https://www.unisdr.org/files/1037_hyogoframeworkforactionenglish.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- ENSZ. 2015. „Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030”. *United Nations International Strategy for Disaster Reduction Secretariat*. URL: https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- FAKHRUDDIN, S. H. M. – CHIVAKIDAKARN, Y. 2014. „A case study for early warning and disaster management in Thailand.” *Int. J. Disaster Risk Reduct.* 9, 159–180. doi: 10.1016/j.ijdrr.2014.04.008.
- FREEMAN, M. 1996. „Human rights, democracy and “Asian values”.” *Pac. Rev.* 9.3, 352–366. doi: 10.1080/09512749608719191.
- GOH, Y. M. – TAN, S. – LAI, K. C. 2015. „Learning from the Bhopal disaster to improve process safety management in Singapore.” *Process Saf. Environ. Prot.* 97, 102–108. doi: 10.1016/j.psep.2015.02.004.
- HAACKE, J. 2009. *Asean’s Diplomatic and Security Culture Origins, Development and Prospects*. New York, Routledge.

- HÁDA BÉLA. 2016. „Délkelet-Ázsia.” In HÁDA BÉLA – N. RÓZSA ERZSÉBET (szerk.) *Regionális tanulmányok*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 143–160.
- JANG, J. – CHEN, Y. 2019. „Divergence amid Consensus in Southeast Asian Foreign Policy: Roll Call Voting Analysis across International Issues in the United Nations General Assembly (1991–2018).” *Asian Affairs: An American Review* 46.2–3, 47–62.
- JOHNS, F. 2012. *The Non-Legal in International Law: Unruly Law*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9781139012959.
- JONES, D. M. – JENNE, N. 2016. „Weak states’ regionalism: ASEAN and the limits of security cooperation in Pacific Asia.” *Int. Relat. Asia-Pac.* 16.2, 209–240. doi: 10.1093/irap/lcv015.
- JONES, L. 2009. „ASEAN and the Norm of Non-Interference in Southeast Asia: A Quest for Social Order.” *Nuffield College Politics Group Working Paper*. Oxford, Nuffield College. URL: <https://www.nuffield.ox.ac.uk/politics/papers/2009/Jones.March2009.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- JONES, S. et al. 2014. „Governance struggles and policy processes in disaster risk reduction: A case study from Nepal.” *Geoforum* 57, 78–90. doi: 10.1016/j.geoforum.2014.07.011.
- JORDE, A. 2009. „Compassion in action.” ASEAN Titkárság. URL: <https://www.asean.org/wp-content/uploads/images/2012/publications/Compassion%20in%20Action,%20The%20Story%20of%20the%20ASEAN-Led%20Coordination%20in%20Myanmar.pdf> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- KOUDELA PÁL. 2017. „Gazdaság és biztonságpolitika: a kelet-ázsiai régió határainak formáló erői.” *Gazdaság és Társadalom* 9.1, 5–25.
- KOUDELA PÁL. 2019. „A Mekong országainak sokszínű migrációs politikai rendszere.” *Külügyi Szemle* 18.1, 3–28.
- NARINE, S. 1998. „ASEAN and the Management of Regional Security.” *Pac. Aff.* 71.2, 195–214.

- NGUYEN, V. N. – GINIGE, K. – GREENWOOD, D. 2018. „Challenges in integrating disaster risk reduction into the built environment – The Vietnam context.” *Procedia Eng.* 212, 316–323. doi: 10.1016/j.proeng.2018.01.041.
- OLIVER-SMITH, ANTHONY – HOFFMAN, SUSANNA (szerk.) 1999. *The angry earth: disaster in anthropological perspective*. New York: Routledge.
- PAPP BENDEGÚZ. 2017. „Az állami szintű katasztrófavédelem elemzési szempontjai nemzetközi környezetben.” *Védelem Tudomány* 2.1, 263–284.
- PAPP BENDEGÚZ. 2018. „State-Level Analysis Aspects of Comparative Disaster Management.” *Acad. Appl. Res. Mil. Public Manag. Sci.* 17.1, 31–44.
- PAPP BENDEGÚZ. 2020. „Myths and misconceptions about disasters: do students in the field know better?” *Ann. Burns Fire Disasters* 33.3, 253–261.
- PAPP BENDEGÚZ. Megjelenés alatt. „Katasztrófális helyzet? – Katasztrófaveszélyeztetettség Délkelet-Ázsiában.” *Eurázsia Szemle*.
- POLJANŠEK, K. et al. (szerk.) 2017. *Science for disaster risk management 2017 knowing better and losing less*. Luxembourg: Európai Tanács. URL: http://drmkc.jrc.ec.europa.eu/portals/0/Knowledge/ScienceforDRM/Science%20for%20DRM%202017_version%2017%20May%202017.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- RÓNAHÁTI CECÍLIA. 2011. „Nagyhatalmi stratégiák összecsapása Délkelet-Ázsiában – globalizáció versus regionalizmus a poszt-bipoláris korszakban.” *Ph.D. disszertáció*. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- RUM, MUHAMMAD. 2016. „The Case of Regional Disaster Management Cooperation in ASEAN: A Constructivist Approach to Understanding How International Norms Travel.” *Southeast Asian Stud.*, 5.3, 491–514.
- SÁFÁR BRIGITTA. 2018. „A humanitárius segítségnyújtás elméleti és gyakorlati kérdései a Vöröskereszt nemzetközi tevékenységének tükrében.” *Ph.D. diss.* Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem. URL: https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/Safar-Brigitta_Doktori-ertekezes_2018.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).

- SCHNEIDER, SAUNDRA. K. 1992. „Governmental Response to Disasters: The Conflict between Bureaucratic Procedures and Emergent Norms.” *Public Adm. Rev.* 52.2, 135–145. doi: 10.2307/976467.
- SCHWEICKHARDT GOTTHILF. 2014. *Nemzetközi katasztrófa-elhárítási jog*. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem.
- SHIRA, D. 2020. „The Coronavirus in Asia and ASEAN – Live Updates by Country.” *ASEAN Briefing*. URL: <https://www.aseanbriefing.com/news/coronavirus-asia-asean-live-updates-by-country/> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- SIMM, G. 2018. „Disaster Response in Southeast Asia: The ASEAN Agreement on Disaster Response and Emergency Management.” *Asian J. Int. Law* 8.1, 116–142. doi: 10.1017/S2044251316000205.
- SZAKÁLI MÁTÉ. 2018. „Az emberi jogok egyetemességének dilemmája és a délkelet-ázsiai jogvédelmi mechanizmus evolúciója.” Budapest, PPKE Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi és Politikatudományi Intézet, Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport, 2018. URL: https://btk.ppke.hu/uploads/articles/447809/file/wp/peach_wp_20_szakali_emberi_jogok.pdf (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- TO, N. T. – KATO, T. 2018. „Characteristics and development of policy and institutional structures of emergency response in Vietnam.” *Int. J. Disaster Risk Reduct.* 31, 729–741. doi: 10.1016/j.ijdr.2018.07.016.
- UNDRR. É. n. „History.” United Nations Office for Disaster Risk Reduction. URL: <https://www.undrr.org/about-undrr/history> (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- VILLANUEVA, KHR. – MANALO, R. G. 2017. „ASEAN Consensus: The Intangible Heritage of Southeast Asian Diplomacy. Building ASEAN Community.” In Bavlera, A. – Maramis, L. (szerk.) *ASEAN @ 50 Volume 4: Building ASEAN Community: Political-Security and Socio-cultural Reflections*. Jakarta, Economic Research Institute for ASEAN and East Asia, 88–122.

- XINHUA. 2009. „ASEAN agreement on disaster management comes into force.” *China.org*, 2009. december 24. URL: http://www.china.org.cn/environment/2009-12/24/content_19125778.htm (utolsó letöltés: 2022. február 28.).
- YAPA, P. W. S. 2014. „In whose interest? An examination of public sector governance in Brunei Darussalam.” *Crit. Perspect. Account.* 25.8, 803–818. doi: 10.1016/j.cpa.2014.03.003.
- YUKAWA, T. 2018. „The ASEAN Way as a symbol: an analysis of discourses on the ASEAN Norms.” *Pac. Rev.* 31.3, 298–314. doi: 10.1080/09512748.2017.1371211.
- ZAW, T. N. – LIM, S. 2017. „The military’s role in disaster management and response during the 2015 Myanmar floods: A social network approach.” *Int. J. Disaster Risk Reduct.* 25, 1–21. doi: 10.1016/j.ijdr.2017.06.023.
- ZSOLNAI LÁSZLÓ (szerk.) 2010. *Boldogság és gazdaság: a buddhista közgazdaságtan eszméi.*

PEACH Műhelytanulmányok / PEACH Working Papers

HU ISSN 2786-1228

Kiadja:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Nemzetközi és Politikatudományi Intézet

Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport

1088 Budapest, Mikszáth Kálmán tér 1.

E-mail: salat.gergely@btk.ppke.hu

Tel.: 06-1-235-3030/1010

Honlap: <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet>

Felelős kiadó: Dr. Salát Gergely szakmai igazgató

Minden jog fenntartva!

A PEACH Műhelytanulmányok a Magyar Nemzeti Bank támogatásával jönnek létre.

A PEACH Műhelytanulmányokban megfogalmazott vélemények és következtetések a szerző sajátjai, melyek nem minden esetben tükrözik a Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport vagy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bármely más egységének álláspontját.